

Vergaderjaar 2005–2006

30 375

Breder, lager, eenvoudiger? Een evaluatie van de belastingherziening 2001

Nr. 4

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 16 juni 2006

Binnen de vaste commissie voor Financiën¹ hebben enkele fracties de behoefte over het rapport «Breder, lager, eenvoudiger? Een evaluatie van de belastingherziening 2001» (30 375, nrs. 1–2), enkele vragen en opmerkingen voor te leggen. Tevens worden vragen voorgelegd naar aanleiding van de brief van de staatssecretaris van Financiën d.d. 7 april 2006 inzake een reactie op commentaren op de evaluatie (30 375, nr. 3).

De vragen en opmerkingen zijn op 19 mei 2006 aan de minister en staatssecretaris van Financiën voorgelegd. Bij brief van 16 juni 2006 zijn ze door de staatssecretaris van Financiën, mede namens de minister van Financiën, beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Tichelaar

De adjunct-griffier van de commissie,
Aerts

¹ Samenstelling:

Leden: Van der Vlies (SGP), Crone (PvdA), Bakker (D66), Hofstra (VVD), De Haan (CDA), Bussemaker (PvdA), Vendrik (GL), Halsema (GL), Kant (SP), Blok (VVD), Ten Hoopen (CDA), ondervoorzitter, Smits (PvdA), De Pater-van der Meer (CDA), Van As (LPF), Tichelaar (PvdA), voorzitter, Koopmans (CDA), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Varela (LPF), De Nerée tot Babberich (CDA), Fierens (PvdA), Aptroot (VVD), Smeets (PvdA), Heemskerk (PvdA), Dezentjé Hamming (VVD), Van Egerschot (VVD), Irrgang (SP) en Willemse-van der Ploeg (CDA).

Plv. leden: Rouvoet (CU), Koenders (PvdA), Dittrich (D66), Balemans (VVD), Kortenhorst (CDA), Vacature (PvdA), Duyvendak (GL), Van Gent (GL), Vacature (algemeen), De Krom (VVD), Atsma (CDA), Dijsselbloem (PvdA), Omtzigt (CDA), Eerdmans (LPF), Noorman-den Uyl (PvdA), Mosterd (CDA), De Vries (CDA), Hermans (LPF), Mastwijk (CDA), Stuurman (PvdA), Luchtenveld (VVD), Blom (PvdA), Douma (PvdA), De Vries (VVD), Van Beek (VVD), Gerkens (SP) en Rambocus (CDA).

I VRAGEN EN OPMERKINGEN VANUIT DE VASTE COMMISSIE VOOR FINANCIËN

Evaluatie van de doelstellingen en van verschillende onderdelen van de belastingherziening

De leden van de CDA-fractie merken op dat een belangrijke doelstelling van de nieuwe inkomstenbelasting was vereenvoudiging en terugdringen van administratieve lasten. Deze leden vragen de bewindspersonen in dat kader nog in te gaan op het 90-punten plan van de CDA-fractie. Zij merken daar bij op dat de staatssecretaris van Financiën per brief reeds een reactie heeft gegeven op een aantal van hun voorstellen. Graag krijgen deze leden ook een reactie op de overige punten. Eén van de doelstellingen van de belastingherziening was het verlagen van de lastendruk op arbeid. Door voormelde leden wordt echter geconstateerd dat de belastingdruk op arbeid in de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk, twee belangrijke concurrenten op exportmarkten, nog altijd aanmerkelijk lager is dan in Nederland. Baart dit de bewindspersonen zorgen? En zo ja, zijn de bewindspersonen voornemens om te werken aan het verkleinen van dit verschil? Zo ja, op welke wijze? Al vóór 2001 lag de impliciete belastingdruk op consumptie in Nederland hoger dan gemiddeld in de Europese Unie. Door de herziening en de daarbij horende verschuiving van directe naar indirecte belastingen is de belastingdruk op consumptie verder toegenomen. Wat zijn de gevolgen hiervan voor de Nederlandse concurrentiepositie? Baart dit de bewindspersonen zorgen? En zo ja, zijn de bewindspersonen voornemens hier beleidsmatig actie op te ondernemen? Zo ja op welke wijze?

Voorts merken deze leden op dat met het oog op het bevorderen van de emancipatie en de economische zelfstandigheid het stelsel meer geïndividualiseerd is. Geconstateerd wordt dat het echter nog steeds niet zo is dat een belastingaangifte volledig onafhankelijk van de gegevens van de (fiscale) partner kan worden gedaan. Wat wordt bedoeld met het woordje «nog»? Kunnen deze leden nadere voorstellen van dit kabinet verwachten teneinde tot een nog verdere individualisering te komen? (p.43) Met het oog op administratieve problemen zal de mogelijkheid van een verplichte gezamenlijke aangifte voor partners worden onderzocht. Hoe verhoudt zich dat tot het hier bovenstaande waaruit te lezen valt dat juist zou worden gestreefd naar verdere individualisering van de belastingaangifte? (p. 46)

Geconstateerd wordt dat de administratieve lasten met 8 miljoen euro zijn gedaald. Niet duidelijk is of dit meer of minder is dan gedacht? De leden van de CDA-fractie willen graag een aanvullende reactie. (p. 226) Uit de evaluatie blijkt dat het er met de nieuwe wet voor de Belastingdienst zelf in ieder geval niet gemakkelijk op is geworden.

De leden van de SP-fractie wijzen er op dat in de evaluatie van de belastingherziening zowel de ex-ante als ex-post inkomenseffecten voor vele verschillende (inkomens)groepen zijn weergegeven. Uit de weergave van de ex-post effecten blijkt onder andere dat hoge inkomens, onverwacht, relatief veel profiteren. Door verschillen in berekening zouden de ex-post en ex-ante cijfers echter niet goed te vergelijken zijn. Welke van de twee cijfers geeft een realistischer beeld van de werkelijke inkomenseffecten en waarom? Als het ex-ante beeld realistischer is, is het dan mogelijk ook een realistischer beeld van de ex-post effecten weer te geven? Zo nee, waarom niet? Als het ex-post beeld realistischer is, wat is dan de mening van de bewindspersonen over het feit dat hogere inkomens relatief veel hebben geprofiteerd van de belastingherziening? Kan er een overzicht worden gegeven van de bijdrage van de verschillende decielen aan de totale belastingopbrengst? Voorts merken deze leden op dat bij de invoering van het nieuwe belastingstelsel onder andere de hypotheek-

renteaftrek voor het tweede huis is afgeschaft en de maximale periode waarover hypotheekrenteaftrek kan worden genoten beperkt is tot maximaal 30 jaar. Wat zijn de budgettaire gevolgen van deze en andere grondslag verbredende maatregelen met betrekking tot de eigen woning?

De leden van de fractie van de ChristenUnie hebben met interesse kennisgenomen van de evaluatie belastingherziening 2001. Deze leden hechten veel waarde aan een rechtvaardig, evenwichtig en effectief belastingstelsel, waarin op een adequate wijze invulling wordt gegeven aan zowel de budgettaire als aan de instrumentele functie van belastingheffing. In dit licht is het belangrijk dat er kritisch wordt gekeken naar de belastingherziening van 2001 en dat er waar nodig verbeteringen worden aangebracht in het belastingstelsel. Een onafhankelijke evaluatie is om deze reden uitermate belangrijk. In hoeverre voldoet de voorliggende evaluatie – voornamelijk uitgevoerd door het ministerie van Financiën zelf – aan dit criterium?

Deze leden merken op dat de hoofddoelstelling van het boxenstelsel het evenwichtiger kunnen belasten van vermogensinkomsten is. Belastingarbitrage is in dit licht een ongewenste ontwikkeling. In de Evaluatie wordt geconcludeerd dat de Wet IB 2001 beter tegen belastingarbitrage bestand is dan de Wet IB 1964 (pag. 12). Kunnen de leden van de ChristenUnie-fractie hieruit concluderen dat de Wet IB 2001 in voldoende mate bestand is tegen belastingarbitrage?

De verbreding en de versterking van de belastinggrondslag heeft langs twee lijnen gestalte gekregen: enerzijds door de nieuwe behandeling van inkomsten uit sparen en beleggen en anderzijds door de beperking en afschaffing van verschillende aftrekposten. De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen of de bewerkstelligde verbreding en versterking van de belastinggrondslag voldoende is. Hieraan gekoppeld stellen deze leden de vraag wat de visie van de bewindspersonen is op een verdere verbreding en versterking van de belastinggrondslag voor de komende jaren. Zijn er op dit gebied nog voorstellen van dit kabinet te verwachten? Wat is de mening van de bewindspersonen over een verdere beperking van de aftrekmogelijkheden, zo vragen de leden van de fractie van de ChristenUnie. Een concrete toepassing hiervan zou bijvoorbeeld een beperking van de hypotheekrenteaftrek kunnen zijn in combinatie met een verdere verlaging van de belastingtarieven. Deze maatregel houdt een verbreding van de belastinggrondslag in en biedt eveneens mogelijkheden tot een verdere verlaging van de lastendruk op arbeid. Hoe kijken de bewindspersonen aan tegen deze optie? Beperking van de hypotheekrenteaftrek biedt daarnaast ook mogelijkheden voor de introductie van een aftrekpost in box 1 met betrekking tot de kosten voor het onderhoud van de eigen woning. Hoe staan de bewindspersonen sowieso tegenover een aftrekmogelijkheid voor de kosten van onderhoud aan de eigen woning (zie ook 30 300 nr. 6, pag. 15)? Welk eindstation hebben de bewindspersonen in gedachten met betrekking tot de lastendruk op arbeid en de lastendruk op consumptie? Is de huidige situatie tevens de door de bewindspersonen gewenste situatie, zo vragen de leden van de ChristenUnie-fractie, of zit een verdere verlaging van lasten op arbeid en een verdere verhoging van de belasting van consumptie nog in het vat?

De replacement rate is sinds de invoering van de Wet IB 2001 verlaagd. De prikkel om te gaan werken is hiermee vergroot. De leden van de fractie van de ChristenUnie zien dit als een positieve ontwikkeling. Deze leden zouden echter wel meer inzicht willen krijgen in hoe deze verlaging tot stand is gekomen. In de Evaluatie (pag. 38) wordt gesproken over fiscale en niet-fiscale maatregelen die hier invloed op hebben gehad. Hoe liggen de precieze oorzaak-gevolg relaties op dit gebied? Hoe kijken de bewindspersonen aan tegen de huidige verhouding tussen nettoloon en netto-uitkering, zo vragen de leden van de ChristenUnie.

Een andere doelstelling van de Wet IB 2001 is de bevordering van emancipatie en economische zelfstandigheid. De leden van de fractie van de ChristenUnie onderschrijven het belang van deze doelstelling, maar dit mag, wat betreft deze leden, niet ten koste gaan van de keuzevrijheid van bijvoorbeeld vrouwen, die de zorg voor het gezin op zich willen nemen. De prikkels in het belastingstelsel mogen, wat betreft deze leden, niet zodanig vorm worden gegeven dat de keuze tussen zorg voor het gezin en werken eigenlijk geen keuze meer is. De leden van de fractie van de ChristenUnie vinden het uitermate belangrijk dat beide keuzes financieel haalbaar blijven. Hoe kijken de bewindspersonen aan tegen de huidige stand van zaken op het gebied van emancipatie en economische zelfstandigheid?

Vermogensrendementsheffing (VRH)

Geconcludeerd wordt dat het grootste deel (38%) van de bezittingen die in de VRH belast worden, bestaan uit bank-, giro- en spaartegoeden. Op deze vermogensbestanddelen wordt niet meer dan 1,6% rendement behaald, zo lezen de leden van de CDA-fractie op pagina 67. Onderkennen de bewindspersonen dat voorzichtige spaarders zo met een wel heel zware belastingdruk te maken hebben: per saldo betalen ook zij 1,2% belasting over hun vermogen, tel daar de inflatie bij op en het gehele rendement is verdampt. Het kan toch niet de bedoeling van de VRH zijn dat mensen die om hun moverende redenen niet risicovol willen beleggen, daadwerkelijk interen op hun spaargeld? Wat denken de bewindspersonen in dit kader over de hoogte van het fictief rendement of de hoogte van het heffingsvrije vermogen. In dit kader wijzen deze leden ook op de uitspraak van minister van Financiën bij de afronding van het debat over de belastingherziening dat risico-averse belastingplichtigen om er zeker van te zijn dat zij niet interen op hun vermogen maar staatsobligaties moeten aankopen, omdat daar dan wel een rendement van 4% gegarandeerd is?

Tijdens de behandeling van de Wet IB 2001 maakte men zich grote zorgen of deze nieuwe belastingsoort wel gedekt en geaccepteerd zou worden voor de belastingverdragen? Kunnen de bewindspersonen nader ingegaan op de opgedane ervaringen op dit terrein en welke acties het kabinet heeft ondernomen om de VRH in het buitenland geaccepteerd te krijgen? In de brief van 7 april 2006 erkennen de bewindspersonen dat de waardebeoordeling van de restcategorie «overige vermogensrechten» leidt tot onduidelijkheid. Normering is volgens bewindspersonen echter niet aan de orde omdat de onduidelijkheid inherent is aan het feit dat er sprake is van een restcategorie. Gezien de vragen die leven in het veld vragen de leden van de CDA-fractie of er niet op één of andere manier toch voor een oplossing gezorgd kan worden?

Genoemde leden constateren dat als één van de ouders overlijdt en vermogen voor de kinderen nalaat, dit automatisch bij de langstlevende ouder wordt meegerekend voor het Box III-vermogen. Echter, omdat deze langstlevende ouder er feitelijk niet over beschikt, is een vrijstelling voor deze vermogensbestanddelen gegeven. Waarom geldt deze vrijstelling alleen voor gehuwde ouders? In de praktijk komt het namelijk ook voor dat de ouders gescheiden zijn. Ook in die gevallen wordt het vermogen dat de kinderen wordt nagelaten automatisch aan de ouder bij wie de kinderen wonen wordt toegerekend, terwijl die ouder niet over het geld kan beschikken. En in dit geval moet deze ouder wel afrekenen. In de ogen van deze leden lijkt het logisch om ook voor de situatie waarin de ouders gescheiden waren, de vrijstelling te laten gelden.

De leden van de SP-fractie merken op dat één van de doelstellingen voor het invoeren van de vermogensrendementsheffing was het keren van de trend dat het vermogen toenam, terwijl de belasting daarop afnam. Deze trend is gekeerd en het verloop van fiscale inkomsten uit vermogen lijkt

nu weer samen te gaan met ontwikkeling van het vermogen. De verhouding tussen het totale vermogen en de belasting daarop bevindt zich echter nog steeds op een veel lager niveau dan bijvoorbeeld begin jaren negentig. Deze leden vragen de bewindspersonen de ontwikkeling van de gemiddelde procentuele belasting op vermogen sinds begin jaren negentig weer te geven?

Voorts vragen deze leden of de bewindspersonen van mening zijn dat er ondanks het lage forfaitaire rendement, dat gebaseerd is op laag renderende staatsobligaties en niet op het gemiddelde rendement, en het relatief lage belastingpercentage van 30% er toch sprake is van een evenwichtige belastingdruk? Vinden de bewindspersonen het rechtvaardig dat het daadwerkelijke gemiddelde rendement op vermogen door deze heffing veel lager wordt belast dan inkomen uit arbeid? Kunnen de bewindspersonen dieper ingaan op de opmerking van de vereniging «Beleggers vóór belasting» dat de vermogensrendementsheffing zou moeten verschillen voor mensen met een groot en mensen met een klein vermogen?

De leden van de ChristenUnie-fractie merken op dat in de wet Inkomstenbelasting 2001 de vermogensrendementsheffing geïntroduceerd werd. Hierbij wordt aan alle vermogensbestanddelen een forfaitair rendement van 4% toegerekend. Over dit forfaitair rendement wordt 30% belasting geheven. Het werkelijk behaalde rendement heeft geen invloed meer op de belastingaanslag. De facto resulteert dat dus in een vermogensbelasting van 1,2%. De leden van de ChristenUnie-fractie constateren dat volgens de voorliggende evaluatie de gestelde doelstellingen uit de Wet IB 2001 met betrekking tot de vermogensrendementsheffing grotendeels zijn behaald. Deze leden kunnen deze conclusie in grote lijnen delen. Genoemde leden vragen echter wel of de vermogensrendementsheffing voldoet aan de algemene doelstelling van een evenwichtige en rechtvaardige belastingdruk, aangezien het reële rendement een sterke variatie kan vertonen. Voorts vragen deze leden of er door middel van het heffingsvrije vermogen in voldoende mate vorm is gegeven aan het draagkrachtbeginsel binnen de vermogensrendementsheffing. De leden van de fractie van de ChristenUnie zouden – naast de al aanwezige «Benthaamse» progressie in box III – graag een verdergaande progressie gerealiseerd zien in de vermogensrendementsheffing. Hoe staan de bewindspersonen bijvoorbeeld tegenover een hoger heffingsvrij vermogen aan de ene kant en een trapsgewijze verhoging van het belastingtarief aan de andere kant? Het rechtvaardigheidsbeginsel lijkt in de vermogensrendementsheffing de strijd te verliezen van minder bewerkelijkheid en minder ingewikkeldheid. De leden van de fractie van de ChristenUnie hebben hun bedenkingen bij deze ontwikkeling. Deze leden onderschrijven het belang van een weinig bewerkelijke en weinig ingewikkelde manier van belasting heffen, maar zo vragen deze leden de bewindspersonen, in hoeverre wordt in de vermogensrendementsheffing nog recht gedaan aan het rechtvaardigheidsprincipe. De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen of het forfaitaire rendement van 4% in voldoende mate overeenkomt met de werkelijk behaalde rendementen. Deze leden nemen hierbij in ogenschouw dat 38% van het vermogen in box 3 gewone bank-, giro- en spaartegoeden betreft (pag. 65, tabel 2.2.2). Over deze tegoeden wordt in de regel – sinds de belastingherziening – een veel lager rendement dan 4% behaald. Een ander concreet geval waarin sprake is van een lager rendement dan 4% betreft het verpachten van land. Als gevolg van het Pachtnormenbesluit kan een verpachter een maximaal rendement van 2% van de vrije verkeerswaarde van landbouwgrond behalen. Hoe is dit volgens de bewindspersonen te verenigen met het gestelde forfaitaire rendement van 4%? Deze leden vragen verder aan welke termijn de bewindspersonen denken wanneer zij spreken over «een langere periode» met betrekking tot het gemiddelde rendement (pag. 68). De bewindspersonen stellen voor om de kindertoeslag in box 3 af te schaffen. Daarmee is € 17 gemoeid. De

leden van de ChristenUnie-fractie vragen of deze € 17 mln. vervolgens wel ten goede blijft komen aan gezinnen met kinderen, b.v. via een hogere kinderbijslag of een verhoging van de kinderkorting (pag. 15).

Tenslotte hebben de leden van de ChristenUnie-fractie nog een vraag. Bij de belastingherziening is het vruchtgebruik dat bij testament is ontstaan niet gedefiscaliseerd. Dat heeft consequenties gehad voor de belastingheffing in box 3, zowel voor de eigenaar als voor de vruchtgebruiker. Deze leden vragen de bewindspersonen of de vruchtgebruiktestamenten, die per 1 januari 2001 reeds waren opengevallen, alsnog gedefiscaliseerd kunnen worden.

Box II

De leden van de CDA-fractie constateren dat de opbrengst uit box II zeer schommelt. In 2005 bedroeg de opbrengst nog 5,7 miljard, in 2001 9,1 miljard en in 2006 6,5 miljard. Waar zijn die grote schommelingen aan te wijten en wat zijn de meest recente cijfers? (p. 52) Kunnen de bewindspersonen aangeven of box-hopping tussen box I en box II en tussen box II en box III momenteel nog plaatsvindt? Zo ja, kan bij benadering aangegeven worden om welke bedragen het gaat?

Heffingskortingen

De leden van de CDA-fractie constateren dat er in 2001 met 12 heffingskortingen is begonnen. Inmiddels zijn er weer 5 heffingskortingen bij gekomen (gemiddeld één per jaar). Hoe beoordelen de bewindspersonen deze ontwikkeling? Uit de evaluatie begrijpen de leden dat de bewindspersonen graag zou stroomlijnen. In welke richting denken zij dan? (p. 114) In het verlengde hiervan rijst bij de leden van de CDA-fractie de vraag of de (aanvullende) combinatiekorting nog wel nodig is wanneer voorzien is in een goed functionerende arbeidskorting en een goede tegemoetkoming voor de kinderopvangkosten? Per slot van rekening wil de combinatiekorting bewerkstelligen dat ouders met kinderen gaan werken. Graag een reactie van de bewindspersonen op dit punt. Tabel 2.4.17 geeft een overzicht van de niet benutte bedragen naar heffingskorting. Is dit niet gebruik louter te verklaren uit de verzilveringsproblematiek. Of kan ook gesteld worden dat een gedeelte van het ongebruik het gevolg is van belastingplichtigen die wel recht hadden op de heffingskorting, maar deze niet hebben aangevraagd? Zo ja, welke cijfers kunnen daaraan gerelateerd worden? (p. 109)

Met genoegen hebben de leden van de CDA-fractie kennis genomen van het feit dat de bewindspersonen de complexiteit en het afnemend bereik van het belastinginstrument onderkennen en dat het kabinet daarom zo snel mogelijk de omzetting in inkomenstoelagen wil bewerkstelligen.

Lijfrenteregime

De leden van de CDA-fractie wijzen er op dat van alle kanten geconstateerd wordt dat, nu de ongetoetste basisaftrek is afgeschaft en mensen gedwongen worden om hun eigen pensioengat uit te rekenen, het van eminent belang is dat het voor belastingplichtigen ook zo eenvoudig mogelijk wordt om het eigen pensioengat te berekenen. Geconstateerd wordt dat dankzij het amendement Van Vroonhoven-Kok (28 607, nr. 15) het inderdaad eenvoudiger is geworden om het pensioengat te berekenen. Maar de vraag is of het niet nog simpeler kan? Genoemde leden vrezen dat de rekenmodule die op de website geboden wordt, geen soelaas biedt, zolang van de belastingplichtige verwacht wordt om te werken met ingewikkelde formules met factoren als a, b, c. en t+1 cq. t-1. Kunnen de bewindspersonen een oplossing vinden waarmee belastingplichtige zelf zijn pensioengat kan berekenen. (p. 150) Graag een reactie.

Voorts vragen deze leden hoe het overleg vordert met de verzekeringsbranche over de splitsingsproblematiek? (p. 3 van de brief dd 7 april)

Maatregelen voor ondernemers

De leden van de CDA-fractie wijzen er op dat vanuit de wetenschap geluiden opgaan om een rechtsvormneutrale ondernemingswinstbelasting in te voeren. Hoe staan de bewindspersonen tegenover deze gedachte?

Aanpassing ondernemersbegrip

De leden van de CDA-fractie vragen of de bewindspersonen onderkennen dat vanwege de huidige hantering van het ondernemersbegrip waarbij het objectieve ondernemingsbegrip voorop staat, volstrekt zakelijk geïnitieerde bedrijfsreorganisaties en bedrijfsverplaatsingen als staken kunnen worden aangemerkt omdat de objectieve onderneming wijzigt? Is in die zin een meer subjectivering van het ondernemersbegrip in de ogen van de bewindspersonen niet wenselijk? Zo nee, waarom niet?

Herinvesteringsreserve

De leden van de CDA-fractie vragen of de bewindspersonen in kunnen gaan op de suggestie van de Federatie voor Belastingadviseurs om het boekwaardesysteem te vervangen door het restwaardesysteem? Met oog op vereenvoudiging van de regelgeving is de eis dat bedrijfsmiddelen economisch een zelfde functie moesten hebben als de verkochte activa voor de toepassing van de herinvesteringsreserve komen te vervallen. Alleen voor onroerende goed is deze eis overeind gebleven. Op antwoorden van de leden van de CDA-fractie bij de behandeling van de Wet IB 2001 blijkt dat, dat louter om budgettaire redenen gebeurd was. Over welke bedragen hebben wij het dan? De vraag die bij de leden van de CDA-fractie rijst is of deze beperking zo onderhand niet eens aan een herziening toe is, juist ook in het licht van het arrest dat op 15 oktober 2004 door de Hoge Raad gewezen is? Bij het afschaffen van de tot veel discussies aanleiding gevende functioneel-economische vervangings-toets zou de uitvoeringspraktijk zeer zijn gediend. Deze leden ontvangen graag een reactie van de bewindspersonen.

Urencriterium

De leden van de CDA-fractie hebben verschillende reacties ontvangen waaruit blijkt dat het aangescherpte urencriterium samenwerkingsverbanden, in bijvoorbeeld de land- en tuinbouwsector, raakt. Zij menen dat de aanscherping niet in alle gevallen voor deze situaties was bedoeld. Zijn de bewindspersonen bereid het gebruikelijkheids criterium zodanig aan te passen dat dit niet meer tot dergelijke overkill leidt?

De leden van de VVD-fractie merken op dat in de praktijk deze bepaling momenteel door de Belastingdienst in toenemende mate blijkt te worden toegepast om de ondernemersaftrek te ontzeggen aan één van de samenwerkenden in reeds jaren bestaande man-vrouwvennootschappen. Veelal betreft het hier ondernemers die werkzaam zijn in kleine bedrijven, waarin het uitbesteden van de taken van ondersteunende aard, aan personeel, bedrijfseconomisch niet haalbaar is. Het mislopen van de ondernemersaftrek door één van de partners betekent in die situatie voor het ondernemersgezin (relatief) een zeer forse inkomensachteruitgang. Het urencriterium is indertijd aangescherpt omdat het aangaan van (onder) maatschappen tussen partners in de medische sector, waarbij de niet medisch onderlegde partner zich voornamelijk bezig hield met representa-

tieve taken, als misbruik werd ervaren. De pijlen van de Belastingdienst richten zich echter nu in toenemende mate op bedrijven in de ambachtelijke en administratieve sector, de detailhandel en de horeca. Deze leden willen graag een reactie van de bewindspersonen. Kunnen de bewindspersonen aangeven hoeveel belastingplichtigen gebruik maken van de ondernemersaftrek en in hoeveel gevallen er sprake is van een man-vrouwvennootschappen (althans een samenwerkingsverband van partners)? Kunnen de bewindspersonen aangeven in welke sectoren vooral gebruik wordt gemaakt van de man-vrouwvennootschappen? Voorts wijzen deze leden er op dat tijdens de parlementaire behandeling van het uren-criterium (art. 3.6 IB) de toenmalige staatssecretaris, dhr. Vermeend, heeft toegezegd dat de werkzaamheden van partners in samenwerkingsverbanden in de agrarische sector altijd als gelijkwaardig zullen worden aangemerkt. In de praktijk zijn de werkzaamheden dat echter meestal niet. Kunnen de bewindspersonen hier op ingaan? Daarnaast vragen voormelde leden of de bewindspersonen bereid zijn de toezegging van dhr. Vermeend na te komen?

Fiscale oudedagsreserve (FOR)

De leden van de CDA-fractie merken op dat al meermalen aandacht is gevraagd voor het feit dat het in sommige gevallen niet redelijk is om ondernemersfaciliteiten te laten stoppen op het moment dat de belastingplichtige 65 jaar wordt. Dit ook gezien in het licht van het kabinetsbeleid om mensen langer in het arbeidsproces te houden. Ook met het oog op de FOR geldt dat het mogelijk zou moeten zijn om ook na je 65e te blijven doteren. Graag ontvangen deze leden een reactie hierop. (p. 161)

Met ingang van 2001 dient de FOR vermeld te worden in de jaarrekening van de ondernemer. De keuze voor het al dan niet doteren aan de FOR wordt echter vaak gemaakt nadat de jaarstukken gereed zijn, op het moment dat de aangifte wordt gedaan en dus alle input bekend is die leidt tot het belastbaar inkomen en de daaraan verbonden belastingdruk. Is het niet mogelijk dat de FOR weer uit de jaarrekening verdwijnt omdat we met het huidige systeem in een vicieuze cirkel terecht komen en de juiste afhandeling nodeloos ingewikkeld maken? Deze leden willen graag een reactie van de bewindspersonen hierop.

De leden van de VVD-fractie vragen de bewindspersonen aan te geven wat de nadelen zijn van het omzetten van de FOR in een algemene korting. Kunnen de bewindspersonen aangeven welke andere alternatieven er zijn voor de FOR?

Bedrijfsoverdrachten

Nog steeds vinden de leden van de CDA-fractie dat de fiscale regelingen voor de bedrijfsopvolging een erg verbrokkelde en onsamenvangende indruk maken. Het argument van de regering dat elke heffingswet een andere achtergrond en karakter heeft, overtuigt niet. Waarom zou de aard van de overdrachtbelasting een beperktere categorie van fiscaal geprivilegieerde opvolgingsgerechtigden toelaten dan dat in de inkomstenbelasting het geval is? Deze leden roepen de bewindspersonen op om te werken aan stroomlijning van de faciliteiten, juist ook om het geheel voor de mensen weer inzichtelijk te maken. Bedrijfsoverdrachtfaciliteiten zouden meer dan thans het geval is oog moeten hebben voor de ondernemer. De leden van de CDA-fractie hebben dat al vaker naar voren gebracht. De belangrijkste problematiek waar de overnemende partij tegenaan loopt, is het financieringsvraagstuk. Hebben de bewindspersonen nog gedachten over de wijze waarop zij deze jonge ondernemers op dit punt tegemoet kan komen? Genoemde leden menen dat in dit kader ook meer aandacht zou moeten worden besteed aan de bestaande durf-

kapitaalregelingen. Op dit moment fungeren verschillende durfkapitaalregelingen naast elkaar. Zou het niet een idee zijn om te bekijken of deze regelingen niet effectiever kunnen worden ingezet? Graag een reactie van de bewindspersonen. Genoemde leden bereiken veel vragen over de doorschuifregeling bij staking door overheidsingrijpen. Ook de bewindspersonen erkennen dat deze faciliteit nog niet ten volle kan worden toegepast omdat de goedkeuring door de Europese Commissie nog steeds ontbreekt (p. 164). Wordt het – zo vragen deze leden zich af – niet eens tijd dat die goedkeuring afgegeven wordt. Welke actie heeft het kabinet ondernomen om dit te bewerkstelligen en wat zijn zij voornemens te doen nu de goedkeuring er nog steeds niet is?

Resultaat uit overige werkzaamheden (ROW)

De leden van de CDA-fractie merken op dat als gevolg van het nieuwe regime voor ROW veel minder belastingplichtigen gekozen hebben voor het ROW-regime, doch zij hebben gebruik gemaakt van de opting-in-mogelijkheid. Uit de evaluatie blijkt dat het ook de bedoeling was van de opting-in om zoveel mogelijk mensen uit het ROW-regime te houden. Deze leden vragen waarom het ROW-regime zo onaantrekkelijk gemaakt moest worden? (p. 228)

Ter beschikkingstellingsregeling (TBS)

De leden van de CDA-fractie wijzen er op dat de TBS-regeling inderdaad heeft bewerkstelligd dat boxarbitrage is tegengegaan. Maar de hamvraag blijft of er geen sprake was van overkill. Ook de bewindspersonen menen dat de TBS-regeling een dynamisch karakter heeft en dat verdere stroomlijning niet moet worden uitgesloten (p. 261). In dat kader wordt een onderzoek voorgesteld en een aantal minieme aanpassingen voorgesteld. Zijn de bewindspersonen van mening dat hiermee de voornaamste geconstateerde knelpunten daadwerkelijk zijn opgelost? De leden van de CDA-fractie kunnen zich dat niet voorstellen. Met name vragen deze leden zich af of de TBS-regeling niet beperkt zou kunnen blijven tot de (on)gehuwde (geregistreerde) partners en de minderjarige kinderen van de ondernemer respectievelijk de aanmerkelijkbelanghouder? Zijn er aanwijzingen dat veel box-shopping is voorkomen door de extra uitbreiding van de kring van personen die onder TBS-regime vallen?

De leden van de VVD-fractie vragen wanneer de bewindspersonen het aangekondigde onderzoek naar de terbeschikkingstellingsregeling verwacht te hebben afgerond?

Daarnaast vragen deze leden wat de reactie is van de bewindspersonen op de volgende mogelijke wijzigingen.

Verbeteringen zijn mogelijk door: een beperking van de TBS-regeling tot 33%-aandeelhouders (voorkomt overkill), de invoering van de herinvesteringsreserve (evt. ook van investeringsaftrek) en het invoeren van verliesverrekening zoals bij IB-winst en bij de Wet op de vennootschapsbelasting.

De leden van de VVD-fractie vragen of de bewindspersonen de bijdrage van drs L. E. U. Jansen en G. J. Mol over het afschaffen van het criterium hoofdzakelijk ter beschikking stellen (hierna: TBS) in de regeling voor de (kleinschaligheids) investeringsaftrek (WFR 6656, 2 februari 2006) kent? Wat is de reactie van de bewindspersonen op de constatering van de auteurs dat de ratio van de TBS-bepaling (als anti-misbruikbepaling), zoals opgenomen in artikel 3.45, lid 2 juncto artikel 3.47, lid 3, onderdeel b Wet inkomstenbelasting 2001, door de invoering van het nieuwe inkomstenbelastingregime per 1 januari 2001 is achterhaald? Wat is de reactie van de bewindspersonen op de constatering van de auteurs dat deze TBS-bepaling er in veel bonafide gevallen toe leidt dat investerende

ondernemers door de «overkill» van de TBS-bepaling niet in aanmerking komen voor (kleinschaligheids)investeringsaftrek? Wat is de reactie van de bewindspersonen op de constatering van de auteurs dat het ook uit hoofde van het stimuleren van het ondernemersklimaat in Nederland en het zo eenvoudig mogelijk houden van de uitvoering van de belastingwet hoog tijd wordt dat bedoelde TBS-bepaling wordt afgeschaft?

Vereenvoudiging van de herinvesteringsreserve (HIR)

De bewindspersonen hebben in de evaluatie belastingherziening 2001 gezegd dat hij wil onderzoeken of de boekwaarde-eis kan vervallen voor bedrijfsmiddelen met een korte afschrijvingsduur. De leden van de VVD-fractie vragen waarom de boekwaarde-eis niet kan vervallen voor alle bedrijfsmiddelen, zowel die met een korte afschrijvingsduur als met een lange afschrijvingsduur? Voorts vragen deze leden wat volgens de bewindspersonen de argumenten zijn tegen het afschaffen van de HIR en doorschuiven van boekwinst alleen toe te staan met toepassing van de «ruilarresten»?

Persoonsgebonden aftrek ook verrekenen met inkomen uit het verleden

De leden van de VVD-fractie merken op dat wanneer iemand onvoldoende inkomsten heeft om zijn persoonsgebonden aftrek van af te trekken, hij alleen de aftrek in latere jaren te gelde kan maken. Waarom is de aftrek niet verrekenbaar met de inkomsten van de afgelopen drie jaar? Past dit niet beter bij het draagkrachtbeginsel omdat de aftrekpost dan sneller tot een liquiditeitsvoordeel leidt?

Tarieven

De leden van de CDA-fractie vragen of een overzicht kan worden gegeven van het aantal belastingplichtigen per tariefschijf? Het verbaast deze leden dat dit overzicht ontbreekt. Kan tevens een overzicht worden gegeven van de belastinginkomsten per tariefschijf? (p. 181)

Het is al vaker geconstateerd dat de tweede en de derde schijf tegenwoordig niet meer dan 0,05% verschillen? Wat is de reden daarvan en waar willen de bewindspersonen naartoe?

Vaak wordt wel gezegd dat de timing van invoering van de IB2001 – achteraf bezien – niet zo gunstig is geweest. De lastenverlichting die met de invoering gepaard ging, zou procyclisch hebben gewerkt. De bewindspersonen ontkennen dit echter ten stelligste en voelen zich gesterkt door de conclusies van het Centraal Plan Bureau.

Fictief loon

De leden van de VVD-fractie vragen of sinds de vermogensbelasting met ingang van 2001 is afgeschaft, oneigenlijk gebruik van inkomensafhankelijke regelingen niet simpelweg zou kunnen worden bestreden door te bepalen dat een Directeur Grootaandeelhouder (DGA) een salaris moet opnemen van bijvoorbeeld ten minste Euro 38 000 (tenzij hij/zij kan aantonen dat de winst onvoldoende is om zo'n salaris te betalen)? Dit betekent dus handhaving van het huidige systeem, maar dan wel zonder de bepaling dat een DGA een salaris moet hebben dat ten minste 70% bedraagt van het voor zo'n functie gebruikelijke salaris dan wel het salaris van zijn bestbetaalde werknemer. Voorkomt deze vereenvoudiging niet moeizame discussies met de inspecteur over de hoogte van het fictieve loon? Wat zou het effect van een dergelijke wijziging op de belasting-

inkomsten en de administratieve lasten zijn? De leden van de VVD-fractie willen graag een reactie van de bewindspersonen op dit punt. Daarnaast vragen deze leden of de fictiefloon-regeling zou kunnen worden vereenvoudigd door te bepalen dat het salaris van de DGA tenminste gelijk moet zijn aan het maximum van de 2e belastingschijf (€ 30 631), tenzij de vennootschap structureel onvoldoende winst maakt om een dergelijk salaris te kunnen betalen (is ook conform jurisprudentie)? Graag een reactie van de bewindspersonen. Zouden de bewindspersonen ook in kunnen gaan op het te verwachten budgettaire effect? Kunnen de bewindspersonen een reactie geven op het artikel van de heer Van Westen in het Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht 2006 van week 20?

Fiscale doorschuiffaciliteit bedrijfsopvolging

De leden van de VVD-fractie merken op dat gebleken is dat ondernemingen tegen fiscale belemmeringen aanlopen bij het opheffen van de huidige onderneming en het opstarten van een nieuwe onderneming. Kunnen de bewindspersonen aangeven of een doorschuiffaciliteit mogelijk is waarbij een IB-onderneming niet eerst af hoeft te rekenen over zijn winst voor hij een nieuw bedrijf opstart? Een oplossing kan hierbij liggen in de verdergaande subjectivering van het ondernemingsbegrip teneinde bijvoorbeeld bedrijfsverplaatsingen door een en dezelfde ondernemer van de ene plaats naar de andere fiscaal niet te belemmeren. Kunnen de bewindspersonen reageren op deze mogelijkheid het ondernemersbegrip verder te subjectiveren?

Delen de bewindspersonen de mening van de VVD-fractie dat een doorschuiffaciliteit mogelijkheden biedt om ondernemers te stimuleren opnieuw te investeren in kansrijke ondernemingen?

Stakingswinst

De leden van de VVD-fractie vragen wat het budgettaire beslag zou zijn van de (her)invoering van een bijzonder tarief (bijvoorbeeld 35%) voor stakingswinst terug in te voeren?

Er bestaat momenteel een mogelijkheid om over een periode van tien jaar renteloos uitstel van betaling te verkrijgen over de vrijgevallen overlijdenswinst. Hoe vaak is hier de afgelopen vijf jaar gebruik van gemaakt? Wat is het budgettaire beslag?

Kostenaftrek

Als onkosten onbelast door werkgever mogen worden vergoed mag de werknemer zonder kostenvergoeding de kosten aftrekken in de IB-sfeer. De leden van de VVD-fractie vragen wat de rechtvaardiging is van deze asymmetrie. Wat zou het budgettaire effect zijn van herstellen van deze asymmetrie?

Procedureel/verhouding met Belastingdienst

Achten de bewindspersonen een automatische toekenning mogelijk van een uitstelregeling voor IB-ondernemers en BV's, welke in het voorafgaande jaar reeds meeliepen in een becon-uitstelregeling (uitstelregeling belastingconsulenten met becon-nummer): tot 31 december van het lopende jaar en indien ruimer uitstel benodigd, dan apart aan te vragen bij Belastingdienst. De leden van de VVD-fractie vragen hieromtrent een reactie van de bewindspersonen.

II REACTIE VAN DE BEWINDSPERSONEN

Inleiding

Wij hebben met belangstelling kennis genomen van de vragen en opmerkingen die enkele fracties ons hebben voorgelegd over het rapport «Breder, lager, eenvoudiger? Een evaluatie van de belastingherziening 2001». Bij de beantwoording zullen wij dezelfde indeling hanteren als het verslag.

Evaluatie van de doelstellingen en van verschillende onderdelen van de belastingherziening.

Administratieve lasten

De leden van de fractie van het CDA stellen vast dat een belangrijke doelstelling van de herziening vereenvoudiging en terugdringen van administratieve lasten was. Zij vragen om in te gaan op het 90-puntenplan ter reductie van administratieve lasten van deze fractie. Het kabinet heeft bij een aantal gelegenheden op dit plan gereageerd. De laatste reacties dateren van vlak voor en vlak na de vaststelling van het verslag van het schriftelijk overleg over de evaluatie belastingherziening 2001. Dit betreft de brief¹ van 12 mei jl. van de minister van Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties over de kabinetsaanpak van de administratieve lasten voor burgers en de brief² van 22 mei jl van de staatssecretaris van Economische Zaken waarin deze onder andere reageert op het rapport van de Commissie Stevens over de top 10 hinderlijke regelgeving voor ondernemers. Bij eerdere gelegenheid heeft het kabinet in de door genoemde leden aangehaalde brief van de staatssecretaris van Financiën³ al op een aantal punten gereageerd. Verder hebben de minister van Financiën en de staatssecretaris van Economische Zaken⁴ bij brief van 14 april 2006 de Kamer geïnformeerd over de voortgang van de operatie ter vermindering van administratieve lasten en de aanpak van irritaties voor bedrijven. In bijlage 4 bij deze rapportage wordt het 90-puntenplan behandeld. De resterende punten zullen worden geadresseerd in een binnenkort te verschijnen kabinetsreactie op het domeinrapport Financieel-administratieve regelgeving van de commissie-Stevens.

De administratieve lasten zijn door de belastingherziening met € 8 mln afgenomen. Deze daling is minder dan de verwachte afname van ruim € 20 mln zoals aangegeven in de nota naar aanleiding van het verslag van de Tweede Kamer bij het wetsvoorstel IB 2001⁵. De leden van de fractie van het CDA vragen hiernaar. Geconcludeerd kan worden dat de oorspronkelijke raming van de daling van de administratieve lasten te optimistisch is geweest. Dit is onder meer veroorzaakt door een overschatting van de vereenvoudigende effecten in de sfeer van de loonbelasting als gevolg van de afschaffing van de verschillende tariefgroepen en de vervanging door heffingskortingen. Dit laat echter onverlet de constatering dat er per saldo een daling van de administratieve lasten resteert.

Internationale verschillen in belastingdruk, grondslagverbreding

Ook na de belastingherziening blijven er verschillen in lastendruk op arbeid, respectievelijk consumptie tussen Nederland en andere landen. De leden van de fracties van het CDA en de ChristenUnie vragen of deze verschillen ons zorgen baren en of wij van plan zijn om daar beleidsmatig actie op te ondernemen. De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen daarnaast of de verbreding en versterking van de belastinggrondslag voldoende is en of er op dat gebied nog voorstellen te verwachten zijn.

¹ Kamerstukken II, 2005/06, 29 362, nr. 91.

² Kamerstukken II, 2005/06, 29 515, nr. 143.

³ Bijlage bij Kamerstukken II, 2005/06, 30 306, nr. 43.

⁴ Kamerstukken II, 2005/06, 29 515, nr. 135.

⁵ Kamerstukken II, 1999/2000, 26 727, nr. 5, blz. 119.

Het kabinet heeft voortdurend oog voor de concurrentiepositie en het vestigingsklimaat van Nederland. De lastendruk op arbeid, en in mindere mate, die op consumptie zijn daar elementen van. Voor deze specifieke variabelen heeft het kabinet echter geen aparte doelstellingen geformuleerd.

In de lopende kabinetsperiode zijn maatregelen genomen om de concurrentiepositie en het vestigingsklimaat te bevorderen. Op belastinggebied hebben wij daarbij prioriteit gegeven aan verlaging van de vennootschapsbelasting van 35% in 2003 tot 25,5% in 2007.

Daarnaast heeft de matige ontwikkeling van de economie een stevig stempel op het beleid gedrukt. Dat heeft er onder andere toe geleid dat dit kabinet, dus na de belastingherziening, de grondslag van de inkomstenbelasting op een aantal punten verder heeft verbreed. De belangrijkste daarvan waren de maatregelen op het gebied van VUT/prepensioen en de bijleenregeling. Ook op het gebied van grondslagverbreding hanteert het kabinet echter geen aparte doelstellingen. Maatregelen op het gebied van tarieven en grondslagverbreding worden wel getoetst aan het lastenkader uit het Hoofdlijnenakkoord.

Het kabinet is voornemens de lasten op arbeid verder te verlagen. In augustus 2006 zal het nader besluiten over de invulling van lastenverlichting voor gezinnen. Er is 1,2 miljard beschikbaar voor nog nader in te vullen lastenverlichtende maatregelen. Verlaging van de lasten op arbeid in de vorm van verlaging van de WW-premie voor werknemers zal daarvan in ieder geval een substantieel onderdeel uitmaken¹. Met de invulling hiervan komt de totale lastenontwikkeling in deze kabinetsperiode uit op het lastenkader conform het Hoofdlijnenakkoord, vermeerderd met de extra ruimte die is gecreëerd door de korting op de EU-afdracht in te zetten voor extra lastenverlichting.

De uitwerking van deze lastenverlichting en andere maatregelen zullen u op Prinsjesdag van dit jaar worden aangeboden in de laatste begroting en het laatste belastingplan van deze kabinetsperiode.

Eigen woning

Een aantal leden stelt specifieke vragen rond de fiscale behandeling van de eigen woning. De leden van de fractie van de SP vragen naar de budgettaire effecten van de grondslagverbredende maatregelen die de afgelopen jaren met betrekking tot de eigen woning zijn genomen. In tabel 1 zijn de gevraagde grondslagverbredende (en versmallende) maatregelen opgenomen vanaf de belastingherziening in 2001.

Tabel 1 Grondslagverbredende en -versmallende maatregelen fiscale behandeling eigen woning.

Maatregel	Jaar van invoering	Structureel budgettair effect (-/ = lastenverlichting)	Toelichting
Beperken aftrek eigen woning tot 30 jaar	2001	0	Effect pas zichtbaar vanaf 2031
Beperken aftrek tot eerste eigen woning	2001	0	Budgettair effect valt weg tegen vervallen eigenwoningforfait en verplaatsten huuropbrengsten naar Box 3
Bijleenregeling	2004	400	
Aftrek bij geen of geringe eigenwoningsschuld (Hillen)	2005	-/- 250	

¹ Zie Voorjaarsnota 2006, Kamerstukken II, 2005/2006, 30 560, nr. 1.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen het kabinet om een reactie op hun voorstel om de hypotheekrenteaf trek te beperken onder gelijktijdige verlaging van de belastingtarieven. Het kabinet heeft in eerdere stukken al aangegeven geen wijzigingen te willen aanbrengen in de fiscale behandeling van de eigen woning en wijst dit voorstel daarom dan ook af.

Deze leden vragen tevens hoe wij staan tegenover een aftrekmogelijkheid voor de kosten van onderhoud aan de eigen woning. Zij verwijzen hierbij naar een passage uit de Tegenbegroting van de fractie van de Christen-Unie.

In de Wet IB 2001 wordt al op indirecte wijze rekening gehouden met de kosten van onderhoud aan de eigen woning. Het eigenwoningforfait is namelijk een saldopost van de inkomsten uit de bron (de woning) en de hiermee samenhangende uitgaven zoals de kosten van onderhoud. Door deze eenvoudige forfaitaire systematiek hoeven belastingplichtigen geen administratie bij te houden van de kosten van onderhoud. Hierdoor worden de administratieve lasten voor de burgers tot een minimum beperkt. Tevens beperkt dit de controle-inspanning van de Belastingdienst en zijn discussies tussen de burger en de Belastingdienst over het onderscheid tussen (aftrekbaar) onderhoud en (niet-aftrekbare) verbetering overbodig. Daarnaast is het op dit moment mogelijk om de rente in aftrek te nemen die wordt betaald voor een hypothecaire lening die wordt besteed aan onderhoud. Tevens wordt het schilder- en stucadoorwerk van huizen van 15 jaar en ouder gestimuleerd door toepassing van het verlaagde BTW-tarief (6% i.p.v. 19%).

In het verleden is in de inkomstenbelasting tweemaal een extra regeling voor de aftrek van onderhoudskosten ingevoerd. Daarmee zijn geen positieve ervaringen opgedaan.

Bij de invoering van het eigenwoningforfait in 1971 is een aanvullende aftrek mogelijk gemaakt voor groot onderhoud aan goedkope woningen (minder dan f 40 000/€ 18 154). Deze regeling, die leidde tot veel problemen in de uitvoeringspraktijk, is per 1 januari 1990, mede op voorstel van de commissie-Oort, afgeschaft. Daarnaast bestond van 1983 tot en met 1985 een tijdelijke regeling die onder voorwaarden de aftrek van de kosten van groot onderhoud en van schilderwerk toestond, gekoppeld aan een tijdelijke verhoging van het huurwaardeforfait. Deze regeling werd weinig gebruikt en gaf aanleiding tot discussie bij de uitvoering. Bij het opnieuw invoeren van een aftrek voor onderhoud eigen woning is het de vraag of hierdoor de vraag naar witte arbeid zal toenemen. Op grond van deze gegevens is het kabinet geen voorstander van een verdergaande aftrekmogelijkheid van kosten van onderhoud aan de eigen woning.

Individualisering en emancipatie

De leden van de fractie van het CDA merken op dat in het evaluatierapport geconstateerd wordt dat een belastingaangifte nog steeds niet volledig onafhankelijk van de gegevens van de (fiscale) partner kan worden gedaan. Gevraagd wordt of nadere voorstellen van het kabinet kunnen worden verwacht om tot een verdere individualisering te komen.

Op dit moment zijn er geen concrete plannen om te komen tot een verdere individualisering dan zoals die thans in de Wet IB 2001 is vormgegeven. Het woordje «nog» is in dit verband een bevestiging van die constatering. Overigens is het gezamenlijk doen van aangifte voor partners meer een praktische dan een principiële kwestie. Een gezamenlijke aangifte, bijvoorbeeld via één aangifteprogramma, zou kunnen fungeren als hulpmiddel voor partners om geen partnerfaciliteiten mis te lopen. Dit

in antwoord op de vraag van deze fractieleden over een verplichte gezamenlijke aangifte voor partners.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen hoe wij aankijken tegen de huidige stand op het gebied van emancipatie en economische zelfstandigheid. Zij merken op de doelstelling van bevordering van emancipatie en economische zelfstandigheid te onderschrijven, maar dit mag naar hun oordeel niet ten koste gaan van de keuzevrijheid van bijvoorbeeld vrouwen die de zorg voor het gezin op zich willen nemen. Zij zijn van mening dat de prikkels in het belastingstelsel niet zodanig vorm gegeven mogen worden dat de keuze tussen zorg voor het gezin en werken eigenlijk geen keuze meer is.

De doelstelling van bevordering van emancipatie en economische zelfstandigheid is binnen de Wet IB 2001 gerealiseerd door middel van het inbouwen van prikkels en het wegnemen van belemmeringen voor de arbeidsdeelname van weinig of niet verdienende partners, in de praktijk veelal vrouwen. Met name de afschaffing van de voor 2001 bestaande mogelijkheid van overdracht van de basisaftrek, welke afschaffing in de emancipatie-effectrapportage «Verkenning belastingstelsel van de 21e eeuw» wordt aangeduid als mijlpaal in termen van emancipatiebeleid, moet in dit verband worden vermeld. Uit het onderzoek dat het CPB in het kader van de evaluatie heeft uitgevoerd¹ kan voorzichtig worden geconcludeerd dat de belastingherziening een positief effect heeft gehad op de werkgelegenheid van gehuwde vrouwen. Een en ander laat onverlet dat het belastingstelsel in lijn zal moeten blijven met de maatschappelijke opvattingen omtrent huishouddraagkracht, zoals deze in de Wet IB 2001 onder meer worden weerspiegeld met de mogelijkheid van uitbetaling van de heffingskorting aan de weinig of niet verdienende partner. De vrees van de leden van de fractie van de ChristenUnie dat het belastingstelsel zodanig is vorm gegeven, dat de keuze tussen zorg voor het gezin en werken eigenlijk geen keuze meer is, delen wij dan ook niet.

Inkomenseffecten

De leden van de fractie van de SP wijzen erop dat in de evaluatie van de belastingherziening zowel de ex ante als ex post inkomenseffecten voor verschillende (inkomens)groepen zijn weergegeven. Zij vragen welke van de effecten het meest realistische beeld geeft van de werkelijke inkomenseffecten.

Bij een operatie als de belastingherziening 2001 wordt vooraf (ex ante) een inschatting gemaakt van de te verwachten inkomenseffecten, achteraf (ex post) worden – voor zover mogelijk – de werkelijke inkomenseffecten berekend. In het algemeen geven ex post inkomenseffecten daarom een realistischer beeld van de inkomenseffecten. Een globale vergelijking van de tabellen 5.5.3 (ex ante inkomenseffecten) en 5.5.4 (ex post inkomenseffecten) in de evaluatie suggereert dat hogere inkomens meer van de herziening hebben geprofiteerd dan vooraf werd verwacht. Zoals echter in de evaluatie is aangegeven, kunnen de ex ante en ex post inkomenseffecten niet rechtstreeks met elkaar worden vergeleken. In de eerste plaats zijn de gepresenteerde groepen inkomensstrekkers verschillend. Daarnaast zijn ex post de effecten van een aantal lastenverzwarende maatregelen niet meegerekend, waarvan de effecten vooral bij hogere inkomens terechtkwamen. Het gaat daarbij om de te verwachten premieverhoging ter compensatie van de lastenverzwaring voor levensverzekeraars, de beperking van de 35%-regel voor expatriates, en de verwachte verbetering in het aangiftegedrag in box 3 in vergelijking met de vroegere vermogensbelasting. Deze effecten zijn niet exact te kwantificeren. Wel is getracht een globale aansluiting te maken, door de ex post inkomenseffecten te corrigeren voor de bovenstaande verschillen met de ex ante methode. In dat geval ontstaat voor ex ante en ex post inkomenseffecten

¹ Rob Euwals: Belastingherziening 2001 en de werkgelegenheid van vrouwen; Een analyse op basis van de Enquête Beroepsbevolking, CPB-Document 100, bijlage 6 bij het evaluatierapport.

een vergelijkbaar beeld: de gunstigste inkomenseffecten voor de laagste inkomens, minder dan gemiddeld gunstige effecten voor de daaraan grenzende inkomens, en 77 gemiddeld gunstige effecten voor de inkomens daarboven. In die zin lijken de verschillen tussen de ex ante en ex post inkomenseffecten marginaal.

Voorts vragen de leden van de fractie van de SP om een overzicht van de bijdrage van de verschillende decielen aan de totale belastingopbrengst. Dat overzicht is te vinden in tabel 2.

Er zijn ca 12 mln. Nederlanders met een belastbaar inkomen, zodat elk deciel ca 1,2 miljoen mensen bevat. Behalve het aandeel in de opbrengst van de inkomensheffing bevat de tabel voor elk deciel ook de gegevens over het gemiddeld bruto inkomen, het aandeel in het totale belastbaar inkomen, het aandeel in de totale belasting- en premieinkomsten en het gemiddelde belastingtarief..

Tabel 2: Per deciel (personen met een belastbaar inkomen) het aandeel in het belastbare inkomen, het aandeel in de totale opbrengst van belastingen en premies volksverzekeringen, het gemiddeld belastingtarief, en het gemiddeld bruto jaarinkomen (in duizenden euro's); jaar 2002

Deciel	1e	2e	3e	4e	5e	6e	7e	8e	9e	10e
Gemiddeld bruto inkomen	2,0	7,6	11,7	15,2	19,5	24,5	30,0	36,4	45,4	79,3
Aandeel belastb. inkomen	- 0,1%	2,7%	4,2%	5,8%	7,2%	8,9%	10,7%	12,6%	15,5%	32,6%
Aandeel opbrengst	0,0%	0,2%	1,3%	2,8%	4,3%	6,8%	9,5%	12,5%	17,3%	45,2%
Gemiddelde belastingdruk	x	1,9%	7,7%	11,8%	14,6%	18,6%	21,7%	24,2%	27,2%	33,8%

x: in het 1e deciel is het belastbaar inkomen per saldo negatief door verliezen van een aantal belastingplichtigen, daarom is berekening van het gemiddelde belastingtarief niet zinvol.

Met het stijgen van het inkomen neemt de gemiddelde belastingdruk toe. Door de progressie van het belastingstelsel neemt het aandeel in de belasting- en premieontvangsten sneller toe dan het aandeel in het belastbaar inkomen. Tot en met het vierde deciel ligt het bruto inkomen onder het bruto minimum loon. Deze groep ontvangt 12,6% van het totale belastbaar inkomen en zij dragen 4,3% bij aan de totale opbrengst van inkomensheffing (belasting en premies). Het hoogste deciel omvat 32,6% van het totale belastbare inkomen en draag 45,2% bij aan de totale opbrengst van de inkomensheffing.

Prikkels om aan het werk te gaan

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen hoe de in de evaluatie gepresenteerde verlaging van de replacement rate vanaf 2001 tot stand is gekomen.

De replacement rate is de verhouding tussen de hoogte van een netto uitkering en de hoogte van een netto loon, en wordt beschouwd als een indicator voor de hoogte van de prikkel voor het zoeken naar een baan (met name aan de onderkant van het loongebouw). Deze prikkel wordt groter naarmate de replacement rate lager is.

De replacement rate kan op twee manieren worden verlaagd: door de (bruto) uitkeringen achter te laten blijven bij de lonen, of door fiscale maatregelen waardoor netto de lonen relatief sterker toenemen dan de uitkeringen. Tijdens de belastingherziening 2001 is de replacement rate, vooral op minimumniveau, verlaagd door fiscale maatregelen, met name door de vervanging van het arbeidskostenforfait door de arbeidskorting en de invoering van de combinatiekorting. Na de belastingherziening heeft de daling van de replacement rate zich voortgezet, zowel door fiscale maatregelen als het verhogen van de arbeidskorting en combinatiekorting en de introductie van de aanvullende combinatiekorting, als door niet-fiscale maatregelen zoals het grotendeels afschaffen van de catego-

riale bijstand in 2004. Het kabinet heeft op dit moment geen plannen die specifiek gericht zijn op een verdere verlaging van de replacement rate.

Belastingarbitrage

De leden van de fractie van de ChristenUnie stellen vast dat in de evaluatie wordt geconcludeerd dat de Wet IB 2001 beter tegen belastingarbitrage bestand is dan de Wet IB 1964. Zij vragen of hieruit mag worden geconcludeerd dat de Wet IB 2001 in voldoende mate bestand is tegen belastingarbitrage.

Met de Wet IB 2001 is een einde gekomen aan de omvangrijke mogelijkheden die de Wet IB 1964 bood tot belastingarbitrage in de sfeer van met name de belastingheffing van vermogensinkomsten. Daar staat tegenover dat het boxenstelsel van de Wet IB 2001 in beginsel nieuwe mogelijkheden tot belastingarbitrage biedt. Bij deze zogenoemde boxarbitrage gaat het in de regel om pogingen om kosten te laten neerslaan in box 1 en de daarmee samenhangende baten te laten renderen volgens het regime van box 3. Met specifieke maatregelen, zoals het onderbrengen van medegerechtigden tot een ondernemingsvermogen en verstrekkers van hybride leningen in box 1, de zogenoemde terbeschikkingstellingsregeling en de zogenoemde bijleenregeling zijn ongewenste vormen van dergelijke boxarbitrage onmogelijk gemaakt. Vooralsnog zijn er dan ook geen redenen om aan te nemen dat de Wet IB 2001 onvoldoende bestand is tegen belastingarbitrage.

Het karakter van de evaluatie

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen zich tenslotte af in hoeverre de voorliggende evaluatie als onafhankelijk is te beschouwen, gezien het feit dat hij voornamelijk is uitgevoerd door het Ministerie van Financiën.

Wij zijn het met de leden van deze fractie eens dat de voorliggende evaluatie leden van de Tweede Kamer en andere belangstellenden in staat moet stellen om een onafhankelijk en kritisch oordeel over de belastingherziening 2001 te vellen. In onze ogen is dat met deze evaluatie het geval. De evaluatie bestaat in principe uit drie delen:

- informatie die ten tijde van het aannemen van het wetsvoorstel nog niet bekend was,
- de ervaring van belastingplichtigen, adviseurs en andere betrokkenen in het proces
- toetsing van bovenstaande elementen aan de doelstellingen van de herziening

Bij de keuze om de evaluatie grotendeels door het ministerie van Financiën, waaronder begrepen de Belastingdienst, te laten uitvoeren hebben wij ons laten leiden door het streven uit het Hoofdlijnenakkoord om de inhuur van externen te beperken. Uiteraard is bij een evaluatie belangrijk wat de ervaringen van de buitenwereld zijn en welke aandachtspunten door die buitenwereld worden aangedragen. Om die geluiden in de evaluatie door te laten klinken hebben wij een enquête laten uitvoeren onder 300 belastingadviseurs, 50 verzekeringsadviseurs en 111 medewerkers van de Belastingdienst. Tevens hebben wij geput uit de Fiscale Monitor, een enquête die jaarlijks onder belastingplichtigen en belastingconsulenten wordt uitgevoerd. In de Fiscale Monitor 2004 is met dit doel een aantal extra vragen gesteld. Verschillende overkoepelende organisaties die bij de voorbereiding van de belastingherziening betrokken zijn geweest is gevraagd hun ervaringen op papier te zetten. De reacties op dit verzoek hebben geleid tot het belichten van speciale onderwerpen of aspecten. De resultaten van deze enquêtes en de reacties op het verzoek om ervaringen op papier te zetten, zijn als bijlage bij de evaluatie gevoegd. Op deze wijze is de evaluatie transparant en controleerbaar gemaakt.

Alleen in het derde onderdeel van de evaluatie, toetsing aan de doelstellingen, is sprake van een politiek oordeel. Een oordeel, dat ook van ons gevraagd zou zijn als de eerste twee onderdelen door een extern bureau waren uitgevoerd. Door een grote hoeveelheid gegevens toe te voegen, hebben wij de lezer in staat gesteld om op basis van dezelfde gegevens tot een eigen oordeel te komen. Wij zijn van mening dat deze opzet het mogelijk maakt om met uw Kamer een goed debat over de belastingherziening te kunnen voeren.

Vermogensrendementsheffing (VRH)

Over de vermogensrendementsheffing is een groot aantal vragen gesteld en opmerkingen gemaakt. Hieronder geven wij een reactie.

De hoogte van het forfaitaire rendement en het heffingvrij vermogen

De leden van de fractie van het CDA vragen om een beschouwing over de hoogte van het forfaitaire rendement en het heffingvrije vermogen. Door het forfaitaire rendement wordt de mogelijkheid om vermogensinkomsten te verwerven belast zonder de portefeuille van beleggers te beïnvloeden.

De hoogte van het forfaitaire rendement is gerelateerd aan het gemiddelde rendement dat gedurende een langere periode op vermogen kan worden behaald. Het begrip «langere periode» is niet precies gespecificeerd, antwoorden wij aan de leden van de fractie van de ChristenUnie, maar een herziening na een periode van vijf jaar verdraagt zich in onze ogen niet met het robuuste karakter van de heffing.

Het feit dat het forfaitaire rendement is gebaseerd op een gemiddelde impliceert dat er zowel in de tijd als tussen de verschillende vermogensbestanddelen rendementen voorkomen die hoger of lager liggen dan dit gemiddelde. Beide verschijnselen hebben zich de afgelopen vijf jaar voorgedaan. Het rendement op bank-, giro- en spaartegoeden was bij inwerkingtreding van de wet IB 2001 al lager dan 4 procent en is sindsdien verder gedaald. Het rendement op aandelen heeft zeer sterke fluctuaties te zien gegeven met negatieve rendementen in 2001 en 2002. De rente op 10-jarige staatsleningen is tot en met 2004 4% of hoger geweest, maar in 2005 is een staatslening uitgegeven met een rente van 3,25%. Overigens is de couponrente van een 30-jarige staatslening nog wel 4%. De rendementen op onroerende zaken zijn gemiddeld hoger geweest dan vier procent. Deze ontwikkelingen in de feitelijke rendementen geven ons geen aanleiding om te constateren dat de vermogensrendementsheffing onrechtvaardig of onevenwichtig zou zijn. De leden van de fracties van de SP en de ChristenUnie vragen daarnaar.

Het heffingvrije vermogen draagt zowel bij aan de doelmatigheid van de heffing als aan het draagkrachtbeginsel. Door het heffingvrije vermogen hoeft niet iedereen met een positief vermogen in de heffing te worden betrokken, en bovendien fungeert het heffingvrije vermogen als een tegemoetkoming die relatief het meeste effect heeft voor beleggers en spaarders met kleine vermogens¹. Door dit heffingvrije vermogen is het effectieve forfaitaire rendement voor spaarders en beleggers lager dan vier procent. Voor bijna de helft van de belastingplichtigen in box 3 is dit effectieve forfaitaire rendement minder dan 2%. Daarmee wordt ook een antwoord gegeven op de vraag van de leden van de fractie van het CDA over de belastingdruk voor voorzichtige spaarders. In het algemeen zullen dat ook mensen met een relatief klein vermogen zijn en voor hen zal de belasting over het totale vermogen substantieel lager liggen dan de genoemde 4% x 30%. Bij wat grotere vermogens past een wat actiever vermogensbeheer met een wat hoger rendement. De rente op staatsleningen is immers nog steeds substantieel hoger dan de spaarrente. Door het heffingvrije vermogen verschilt de vermogensrendementsheffing dus

¹ Zie voor een uitgebreide evaluatie van het heffingvrije vermogen bijlage 8 bij de evaluatie belastingherziening.

effectief voor mensen met een groot en mensen met een klein vermogen. In die zin is aan de opmerking van de vereniging «Beleggers vóór belasting» die door de leden van de fractie van de SP wordt aangehaald, voldaan.

In onze ogen geeft de hierboven beschreven Benthamse progressie in box 3 voldoende invulling aan het draagkrachtbeginsel. Uit een oogpunt van eenvoud en om belastingontwijking zo veel mogelijk te voorkomen, is bij de belastingherziening gekozen voor één ongedifferentieerd forfaitair rendement en één tarief. Wij zijn er geen voorstander van het systeem van box 3 te compliceren met meerdere tarieven, zoals de leden van de fractie van de ChristenUnie vragen. Bovendien zou tariefdifferentiatie in box 3 het beleggingsgedrag weer beïnvloeden.

De hoogte van het tarief in relatie tot de tarieven in box 1.

De leden van de fractie van de SP vragen of wij het rechtvaardig vinden dat het daadwerkelijke gemiddelde rendement veel lager wordt belast dan inkomsten uit arbeid. Het tarief in box 3 is lager dan de gecombineerde tarieven belastingen en premies volksverzekeringen voor jongeren dan 65 jaar in box 1. De hoogte van het tarief in box 3 was de uitkomst van de weging van diverse factoren. In de eerste plaats was dat de voorwaarde dat de systeemwijziging bij de vermogensinkomsten moest leiden tot evenwichtige inkomenseffecten. Tegelijkertijd vroeg de internationale mobiliteit van kapitaal om een in dat licht concurrerende belastingheffing.

Het rendement op verpachte grond

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen hoe het maximaal rendement van 2% dat het Pachtnormenbesluit toestaat zich verhoudt tot forfaitaire rendement van 4% in box 3.

De 2% rendement die wordt genoemd in het Pachtnormenbesluit 1995 wordt genomen over de vrije verkeerswaarde van de grond. Onder de vrije verkeerswaarde wordt in dit verband verstaan de waarde van land in onverpachte staat die overeenstemt met de prijs bij voortgezet agrarisch gebruik. Bij het forfaitaire rendement van 4% in box 3 geldt als grondslag de waarde in het economische verkeer van de grond. Bij de bepaling van de waarde in het economische verkeer wordt ook de waardedrukkende werking van de omstandigheid dat de grond is verpacht in aanmerking genomen. Eén en ander resulteert er in dat bijvoorbeeld bij pacht met een verwachte looptijd van langer dan 12 jaar de waarde van de grond in box 3 gesteld wordt op circa 45% van de waarde in onverpachte staat¹. Het forfaitaire rendement in box 3 is dan ongeveer $4\% \times 45\% = 1,8\%$ van de waarde in onverpachte staat en dus lager dan de 2% rendement in het Pachtnormenbesluit.

Kindertoeslag heffingvrij vermogen

In het evaluatierapport wordt vastgesteld dat de kindertoeslag op het heffingvrije vermogen, gezien de geringe omvang en het feit dat deze tegemoetkoming slechts bij 10 procent van de huishoudens met kinderen terecht komt, uit oogpunt van vermindering van administratieve lasten kan komen te vervallen. Een besluit daartoe zou in het belastingplan 2007 opgenomen kunnen worden. Indien dat het geval is, zal ook worden besloten over de aanwending van de vrijvallende € 17 mln., antwoorden wij op een vraag van de leden van de fractie van de ChristenUnie.

De ontwikkeling van de belasting op vermogen

De leden van de fractie van de SP merken op dat de neerwaartse trend van de belastinginkomsten over vermogen weliswaar is gekeerd, maar dat de belastingdruk op het vermogen zich op een veel lager niveau bevindt

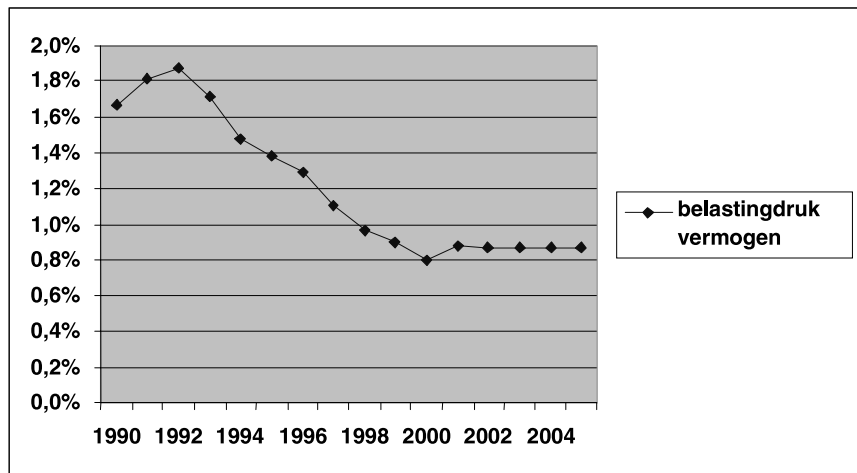
---

¹ Zie ook het besluit van 27 maart 2006, nr. CPP2006/639M, Stcrt. nr. 64.

dan begin jaren negentig. Zij vragen om inzicht in de ontwikkeling van de gemiddelde belasting op vermogen sinds begin jaren negentig.

In grafiek 1 is de belastingdruk op vermogen weergegeven voor het vermogen dat met ingang van de belastingherziening tot box 3 wordt gerekend. Weliswaar bestond deze box vóór de belastingherziening 2001 niet, maar het is mogelijk de ontwikkeling van dit vermogensbegrip ook vóór 2001 te schatten. Vóór 2001 geeft de grafiek de som weer van de vermogensbelasting en de inkomstenbelasting over de vermogensinkomsten als percentage van het vermogen. Na 2001 geeft de grafiek de vermogensrendementsheffing als percentage van het vermogen weer. Gemiddeld ligt de druk vanaf 2001 lager dan de druk in box 3 van 1,2% (tarief van 30% over het forfaitaire rendement van 4%), omdat in de grondslag ook het vermogen onder de verschillende vrijstellingen in box 3 is meegenomen.

Grafiek 1 : belastingdruk op box 3-vermogen, 1990–2005 (in %)

Uit de grafiek blijkt, evenals uit figuur 2.2.3 in de evaluatie, dat de neerwaartse trend van belastinginkomsten over vermogen is gekeerd. Wel is de belastingdruk op vermogen lager dan begin jaren negentig. Gezien de neerwaartse trend tot 2001 lijkt het echter waarschijnlijk dat de belastingdruk op vermogen zonder vermogensrendementsheffing verder zou zijn afgenomen. Ook de lastendruk op arbeid is door de belastingherziening gedaald.

Internationale aspecten

Tijdens de kamerbehandeling van de Wet IB 2001 werd de bezorgdheid uitgesproken of de vermogensrendementsheffing wel gedekt en geaccepteerd zou worden voor de belastingverdragen. Onder verwijzing naar deze bezorgdheid vragen de leden van de fractie van het CDA welke ervaringen op dit terrein zijn opgedaan en welke acties zijn ondernomen om de vermogensrendementsheffing in het buitenland geaccepteerd te krijgen.

Tijdens de kamerbehandeling van de Wet IB 2001 is aangegeven dat zowel in OESO-verband als tijdens bilaterale besprekingen met een aantal Europese landen over de herziening dan wel aanpassing van het bestaande belastingverdrag van Nederlandse zijde aandacht is gevraagd voor de vermogensrendementsheffing. Destijds is gemeld dat tijdens deze contacten door geen enkel land de stelling is betrokken dat de vermogensrendementsheffing niet kan worden beschouwd als een inkomstenbelasting. Uit de (her)onderhandelingen van belastingverdragen die sedertdien hebben plaatsgevonden is evenmin gebleken dat de kwalificatie van de

vermogensrendementsheffing als inkomstenbelasting tot problemen heeft geleid. In dit kader wil ik nog opmerken dat naar aanleiding van vragen van in Nederland wonende Amerikaanse burgers, de bevoegde autoriteit van de VS een besluit¹ heeft gepubliceerd waarin de vermogensrendementsheffing expliciet als belastingheffing naar het inkomen is gekwalificeerd. In dit besluit wordt bevestigd dat de door Amerikaanse staatsburgers of Amerikaanse inwoners betaalde Nederlandse vermogensrendementsheffing volledig verrekenbaar is met de Amerikaanse inkomstenbelasting.

Nalatenschap

De leden van de CDA-fractie constateren een verschil in fiscale behandeling tussen gescheiden en niet gescheiden ouders in gevallen waarin één van die ouders komt te overlijden en vermogen nalaat aan de kinderen. Als wij de vraag van de genoemde leden goed begrijpen, menen zij dat voor de langstlevende ouder die tot het moment van overlijden gehuwd was met de overledene, een vrijstelling voor de vermogensrendementsheffing bestaat voor vermogen dat aan de kinderen is nagelaten. Hier is bij de genoemde leden waarschijnlijk sprake van een misverstand. De vermogensrendementsheffing kent een dergelijke vrijstelling niet. Wel bevat artikel 5.4 een bijzondere regeling voor schuldvorderingen die kinderen krachtens het wettelijk erfrecht (artikel 4:13 BW) of overeenkomstig dit wettelijk erfrecht (voormalige ouderlijke boedelverdeling) op de langstlevende ouder verkrijgen. Deze vorderingen worden in box III namelijk genegeerd. De daartegenover staande schuld die de langstlevende ouder heeft aan de kinderen, wordt evenzeer genegeerd. De schuld en de vordering worden derhalve tegen elkaar weggestreept. Deze bepaling is alleen bij gehuwden van toepassing omdat bij gescheiden ouders geen sprake kan zijn van een wettelijke verdeling of van een (voormalige) ouderlijke boedelverdeling.

Mogelijk doelen de leden van de CDA-fractie op de toerekening van vermogen van minderjarige kinderen aan de ouders. Dit wordt geregeld in artikel 2.15 Wet IB 2001. Indien ouders gescheiden zijn en de ene ouder overlijdt (bijvoorbeeld bij de vader) en het minderjarige kind woont bij de andere ouder (de moeder) zal voor het doen van de aangifte inkomstenbelasting, het nagelaten vermogen van de vader aan de moeder worden toegerekend omdat het kind minderjarig is. Deze ouder kan inderdaad niet beschikken over dit vermogen omdat het vermogen eigendom van het kind is. De bepaling in artikel 2.15 staat echter los van de vraag of het vermogen betreft uit een nalatenschap. Ook andere vermogensbestanddelen van minderjarige kinderen worden aan de ouder die het gezag heeft toegerekend.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen of vruchtgebruiktestamenten die per 1 januari 2001 reeds waren opengevallen, alsnog gedefiscaliseerd kunnen worden.

Wij nemen aan dat de genoemde leden in dit verband met defiscaliseren bedoelen dat bij de vruchtgebruiker de volle waarde in aanmerking wordt genomen van de goederen waarop het vruchtgebruik is gevestigd en dat de bloot-eigenaar niet in de heffing wordt betrokken. De Wet IB 2001 kent een dergelijke defiscalisering niet voor vruchtgebruiktestamenten, ook niet voor testamenten die zijn opengevallen na 1 januari 2001.

Wel is in artikel 5.4 van de wet een defiscalisering opgenomen van vorderingen die ontstaan op grond van het wettelijk erfrecht bij versterf indien de overledene een echtgenoot en kinderen achterlaat. In een dergelijk geval worden alle goederen van de nalatenschap op grond van een wettelijke verdeling toebedeeld aan de langstlevende ouder. De kinderen krijgen een niet-opeisbare vordering op die ouder ter grootte van hun erfdeel. Deze vorderingen van de kinderen alsmede de daarmee corresponderende schuld van de ouder worden voor de vermogensrendements-

¹ Revenue Ruling 2002-16, gepubliceerd in de Internal Revenue Bulletin 2002-15 van 15 april 2002.

heffing buiten beschouwing gelaten. Deze defiscalisering is, als afwijking van de normale toerekeningsregels in box 3, in de wet opgenomen om de fiscale afwikkeling van het erfrecht bij versterf voor de betrokkenen zo eenvoudig en inzichtelijk mogelijk te laten verlopen. Er is geen aanleiding een defiscalisering in te voeren van niet-opeisbare vorderingen of bloot eigendommen die krachtens erfrecht zijn verkregen op grond van testamenten die materieel afwijken van het wettelijke erfrecht bij versterf, zoals een vruchtgebruiktestament.

Overige vermogensrechten

De leden van de fractie van het CDA gaan in op wat wij in onze brief van 7 april 2006 hebben geschreven over de problematiek rond de waardebepaling van de restcategorie «overige vermogensrechten» en vragen of er toch niet op de één of andere manier voor een oplossing gezorgd kan worden.

Met genoemde brief hebben wij willen aangeven dat tot deze restcategorie een grote verscheidenheid aan vermogensrechten behoort, waarvan geen limitatieve opsomming te geven is. Het doel van deze bepaling is te voorkomen dat bepaalde vermogensbestanddelen buiten de rendementsgrondslag zouden vallen, terwijl het gelet op doel en strekking van de wet gewenst is dat deze daar wel onder vallen. Er dient steeds van geval tot geval bekeken te worden of het desbetreffende vermogensbestanddeel als «overig vermogensrecht» kan worden aangemerkt. Dat is het geval als het vermogensbestanddeel waarde in het economische verkeer heeft. Op zich is dat een helder criterium. Er is in onze ogen dus geen sprake van onduidelijkheid, zoals de leden van de fractie van het CDA veronderstellen. Door de diversiteit aan vermogensrechten kan voor deze categorie als geheel geen norm worden gegeven voor de waardebepaling. Of er sprake is van een vermogensrecht met waarde in het economische verkeer en wat die waarde is, zal met inachtneming van de aard van het betreffende recht moeten worden vastgesteld aan de hand van objectieve maatstaven.

Box 2

De leden van de fractie van het CDA vragen naar de oorzaken van de grote schommelingen in de opbrengst van box 2, en naar de meest recente gegevens over deze opbrengst.

De grondslag voor inkomen uit aanmerkelijk belang (box 2) is gestegen van € 5,7 mld in 2000 naar € 9,1 mld in 2001. Vermoedelijk is dit een tijdelijk effect, dat verband houdt met de invoering van de vermogensrendementsheffing. Aanmerkelijkbelanghouders hebben winst aan hun BV onttrokken of hebben aanmerkelijkbelangpakketten verkocht, om de daarmee gemoeide bedragen in privé te kunnen beleggen. Deze vermogens worden belast in box 3. In 2002 daalde de post inkomsten uit aanmerkelijk belang naar € 6,5 mld, wat het vermoeden versterkt dat de sterke toename in 2001 een tijdelijk effect betrof. Volgens voorlopige gegevens zijn de inkomsten uit aanmerkelijk belang in 2003 verder afgenomen met ongeveer 10%, waarna in 2004 een stabilisatie lijkt te zijn opgetreden.

Tevens vragen zij ons aan te geven of box-hopping tussen box 1 en box 2 en tussen box 2 en box 3 momenteel nog plaatsvindt. En zo ja, of dan bij benadering aangegeven kan worden om welke bedragen het gaat.

Wij interpreteren deze vraag van deze leden aldus, dat deze leden informeren of er voor belastingplichtigen mogelijkheden bestaan om vermogens- of inkomensbestanddelen aan box 1, 2 of 3 toe te rekenen, al naar gelang het meest gunstig is voor de belastingplichtige.

De belastingplichtige heeft hierin een zekere mate van speelruimte. Zo kan een belastingplichtige ondernemer zelf bepalen of hij de onderneming in de vorm van bijvoorbeeld een éénmanszaak uitoefent (box 1) of inbrengt in een b.v. (box 2). Ook een belegger kan er voor kiezen zijn beleggingen in privé te houden (box 3) dan wel deze in te brengen in een b.v. (box 2). De Wet IB 2001 brengt hier geen beperkingen in aan. Wel zijn een aantal bepalingen opgenomen die voorkomen dat het boxenstelsel op onjuiste wijze wordt gebruikt. Het oneigenlijk gebruik zou eruit kunnen bestaan dat belastingplichtigen ervoor zorgen dat de grondslag van box 3 wordt verlaagd door tijdelijk – rondom de peildata van box 3 – vermogensbestanddelen over te hevelen naar box 1 of box 2. Het kan dan gaan om vermogensbestanddelen die tijdelijk tot het ondernemingsvermogen worden gerekend – box 1 – of tot het vermogen van de eigen b.v. (box 2). Om de mogelijkheden van dit oneigenlijk gebruik tegen te gaan, is in artikel 2.14 bepaald dat met die vermogensbestanddelen tevens rekening wordt gehouden bij de grondslag van de vermogensrendementsheffing van box 3. Ook de terbeschikkingstellingsregeling is een voorbeeld van een maatregel die onjuist gebruik van het boxenstelsel dient te voorkomen. Er zijn ons geen signalen bekend dat genoemde bepalingen thans te kort schieten. Een budgettaire indicatie valt dan ook niet te geven.

Heffingskortingen

De leden van de fractie van het CDA vragen hoe het kabinet aankijkt tegen de ontwikkeling dat er steeds meer heffingskortingen bijkomen en in welke richting het kabinet denkt bij de mogelijkheid van verdere stroomlijning van de verschillende heffingskortingen. In het verlengde hiervan vragen zij of de (aanvullende) combinatiekorting nog wel nodig is wanneer voorzien is in een goed functionerende arbeidskorting en een goede tegemoetkoming voor de kinderopvangkosten. Tevens vragen zij of in de cijfers uit tabel 2.4.17 ook het niet-gebruik van heffingskortingen door het niet aanvragen is begrepen.

De cijfers in tabel 2.4.17 geven een overzicht van het bedrag aan heffingskorting dat niet te gelde kan worden gemaakt door een te lage belastingcapaciteit. Hierin is niet-gebruik door het niet aanvragen van kortingen waar belastingplichtigen recht op hebben, niet begrepen. Over de omvang van het niet aanvragen van heffingskortingen zijn ons geen cijfers bekend.

Verder erkent het kabinet dat de veelheid en verscheidenheid van heffingskortingen op bezwaren stuit. Tegen deze achtergrond moet de stroomlijning van de kinderkortingen per 2006 worden gezien. Zoals aangekondigd in de brief van 6 november 2005¹ zet het kabinet in op de omzetting van de kinderkorting in een kindertoeslag. Tevens zal de mogelijkheid van integratie van de kindertoeslag met de Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten (WTOS) nader worden onderzocht. Wat betreft de (aanvullende) combinatiekorting heeft het kabinet thans geen concrete beleidsvoornemens. Wij constateren met instemming dat de voorgenomen omzetting van de kinderkorting in een toeslag de leden van de fractie van het CDA genoeg doet.

Lijfrenteregime

De leden van de fractie van het CDA informeren naar de mogelijkheden om het voor belastingplichtigen eenvoudiger te maken de vragen op het aangiftebiljet te beantwoorden die betrekking hebben op de aftrek in verband met lijfrente. De rekenmodule die op dit moment nog geen onderdeel uitmaakt van het aangifteprogramma, zal worden ingebouwd in het aangifteprogramma 2006. Dat is een eerste stap. De Belastingdienst bekijkt momenteel de mogelijkheden voor een verdere vereenvoudiging

¹ Kamerstukken II, 2005/06, 30 300 IXB, nr. 12.

van deze rekenmodule. Als blijkt dat een dergelijke vereenvoudiging mogelijk is, dan zal die in het aangifteprogramma voor 2007 worden geïmplementeerd.

Genoemde leden vragen verder naar de vordering van het overleg met de verzekeraars over de zogenoemde splitsingsproblematiek. Dit overleg is nog gaande.

Maatregelen voor ondernemers

De leden van de CDA-fractie vragen hoe we staan tegenover de gedachte om een rechtsvormneutrale ondernemingswinstbelasting in te voeren. De drijvende gedachte achter een rechtsvormneutrale ondernemingswinstbelasting is dat de rechtsvormkeuze voor een onderneming geen gevolgen heeft voor de heffing van winstbelasting over de winsten van die onderneming. In de nota Werken aan winst¹ is in het kader van de voorgestelde MKB-winstvrijstelling aandacht besteed aan een rechtsvormneutrale ondernemingswinstbelasting. Daar is aangegeven dat een dergelijk stelsel vergaande consequenties heeft. Invoering van zo'n stelsel zou een omvangrijke operatie zijn, die substantiële verdelingseffecten en gevolgen voor de administratieve lastendruk zal hebben. In genoemde nota is verder aangegeven dat de MKB-winstvrijstelling een stap kan zijn in de richting van een verdere aanpassing van de behandeling van winstinkomen in de inkomstenbelasting, bijvoorbeeld in de vorm van een winstbox. Het laatste zou uiteindelijk wellicht een brug kunnen vormen naar een rechtsvormneutrale ondernemingswinstbelasting.

Tot slot kan nog worden opgemerkt dat we ons ervan bewust zijn dat in het huidige belastingstelsel vanaf een bepaald winstniveau, in de praktijk wel aangeduid als het omslagpunt, de BV-vorm fiscaal aantrekkelijker wordt dan de IB-onderneming. Het feit dat sprake is van een omslagpunt lijkt thans evenwel niet als knellend te worden ervaren. Voorts sluit het aan bij de maatschappelijke opvatting dat voor kleinere bedrijven de IB-onderneming en voor grotere bedrijven de BV als meest passende rechtsvorm wordt gezien. Bij voorstellen voor wijzigingen in de winstfeer worden de eventuele gevolgen voor het omslagpunt meegewogen.

Aanpassing ondernemersbegrip, fiscale doorschuiffaciliteit bedrijfsopvolging

De leden van de CDA-fractie vragen of een subjectivering van het ondernemersbegrip wenselijk is om te voorkomen dat door een zakelijke bedrijfsreorganisatie of bedrijfsverplaatsing sprake is van een staking van de onderneming. De leden van de VVD-fractie stellen de vraag of een doorschuifmogelijkheid mogelijk is om afrekening te voorkomen bij staking van een onderneming en de start van een nieuwe (kansrijkere) onderneming, bijvoorbeeld door een subjectivering van het ondernemersbegrip.

De werkgroep Evaluatie en herziening fiscale tegemoetkomingen en faciliteiten voor ondernemers, waarin ook het bedrijfsleven was vertegenwoordigd, heeft in 1998 geconcludeerd dat handhaving van het huidige ondernemersbegrip de voorkeur verdient boven een gesubjectiveerd ondernemersbegrip². Volgens deze werkgroep konden de bestaande problemen worden opgelost door de vervangingsreserve om te vormen in een herinvesteringsreserve gecombineerd met een doorschuifregeling bij overheidsingrijpen. Dit laatste speelt vooral in de landbouwsector. Ook de Werkgroep Fiscale opties bij herstructurering op bedrijfsniveau in de land- en tuinbouw kwam in 2000 tot deze conclusie³. Dit advies is overgenomen in de Wet ondernemerspakket 2001⁴. Daarbij is bepaald dat niet hoeft te worden afgerekend bij staking als direct gevolg van overheidsingrijpen (door bijvoorbeeld bedrijfsverplaatsing of de start van andere activiteiten). Voorwaarde is dat de stakingswinst binnen een jaar na staking door de

¹ Kamerstukken II, 2004/05, 30 107, nr. 2, blz. 20.

² Rapport van de Werkgroep Evaluatie en herziening fiscale tegemoetkomingen en faciliteiten voor ondernemers d.d. 29 juli 1998 (Fin-98-746).

³ Rapport van de Werkgroep Fiscale opties bij herstructurering op bedrijfsniveau in de land- en tuinbouw d.d. 1 mei 2000 (Fin 00-431).

⁴ Stb. 2000, 567.

belanghebbende in een andere onderneming wordt geïnvesteerd. Deze doorschuifregeling is thans van toepassing op staking bij onteigening. Uitbreiding van deze regeling naar staking vanwege aangewezen nationale of EU-regelgeving die leidt tot herstructurering van de bedrijfstak evenals de uitbreiding tot de staking in het licht van de ontwikkeling van de ecologische hoofdstructuur per 1 januari 2002 kan eerst in werking treden na goedkeuring van de Europese Commissie. Zoals hierna ook onder «Bedrijfsoverdrachten» is vermeld, is recentelijk op dit punt een positief resultaat geboekt. De Europese Commissie heeft op 25 januari 2006 goedgekeurd dat de doorschuifregeling bij overheidsingrijpen wordt toegepast op de Regeling beëindiging veehouderijtakken. Deze toepassing kan dan ook op korte termijn worden geïmplementeerd. Ook voor de andere toepassingen zullen de Brusselse goedkeuringsprocedures zo snel mogelijk worden afgewikkeld.

Fiscale afrekening bij omschakeling naar andere bedrijfsactiviteiten bij bedrijfsverplaatsing leidt in andere situaties dan bij onteigening en de herstructurering van een bedrijfstak door nationale of EU-regelgeving tot weinig of geen problemen. Gelet hierop zie ik thans geen aanleiding voor de invoering van een gesubjectieerd ondernemersbegrip. Subjectivering van het ondernemersbegrip zou overigens een ingrijpende aanpassing zijn van het winstregime in de inkomstenbelasting die vermoedelijk ook substantiële budgettaire consequenties zou hebben.

Herinvesteringsreserve (HIR)

De leden van de fractie van het CDA wijzen op de suggestie van de Federatie voor Belastingadviseurs om het boekwaardesysteem te vervangen door het restwaardesysteem. De leden van de fractie van de VVD vragen of de boekwaarde-eis ook voor bedrijfsmiddelen met een lange afschrijvingsduur kan vervallen.

In het evaluatierapport is toegezegd dat voor bedrijfsmiddelen met een korte afschrijvingsduur (ten hoogste 10 jaar) onderzocht zal worden of de boekwaarde-eis vervangen kan worden door de restwaarde-eis aangezien de boekwaarde-eis in de praktijk bij deze bedrijfsmiddelen als bewerkelijk en lastig wordt ervaren. Zeker indien er meer bedrijfsmiddelen met een korte afschrijvingsduur worden vervreemd en de daarbij gevormde herinvesteringsreserves in verschillende jaren op de aangekochte bedrijfsmiddelen worden afgeboekt, kan sprake zijn van complexe berekeningen. Voor bedrijfsmiddelen met een lange afschrijvingsduur (meer dan 10 jaar of geen afschrijving) ligt dit anders aangezien voor deze categorie bedrijfsmiddelen voor de toepassing van de herinvesteringsreserve de eis van eenzelfde economische functie geldt. Dat betekent dat de gevormde herinvesteringsreserve bij vervreemding van bedrijfsmiddel X wordt afgeboekt op de aanschaffingskosten van bedrijfsmiddel X' dat bedrijfsmiddel X vervangt. Bij de afboeking van de herinvesteringsreserve op deze bedrijfsmiddelen doet het argument van complexe berekeningen geen opgeld en wordt recht gedaan aan de achterliggende gedachte bij de boekwaarde-eis. Aan de boekwaarde-eis ligt de gedachte ten grondslag dat afboeking van de herinvesteringsreserve niet nodig is voor zover nieuwe investeringen kunnen worden voldaan uit het niet-belaste deel (het deel dat geen boekwinst vormt) van de opbrengst.

De leden van de CDA-fractie pleiten voorts voor een herziening van de eis van eenzelfde economische functie voor bedrijfsmiddelen met een lange afschrijvingsduur, juist ook in het licht van het arrest dat op 15 oktober 2004 (39 647) door de Hoge Raad gewezen is.

Het genoemde arrest handelde over een dochtermaatschappij (X BV) die binnen een fiscale eenheid een pand verhuurde aan een andere dochtermaatschappij (C BV). X BV verkocht dit pand en nam de boekwinst op in een vervangingsreserve. Later werden de aandelen in X BV verkocht, met

als gevolg dat de fiscale eenheid werd verbroken. Hierbij is de twaalfde standaardvoorwaarde toegepast. Vervolgens kocht X BV na ontvoeging een pand om dit aan derden te verhuren. In geschil was of X BV de vervangingsreserve, die terzake van de verkoop van een pand in eigen gebruik gevormd was, kon aanwenden voor een pand bestemd voor de verhuur. De Hoge Raad oordeelde dat X BV de vervangingsreserve na ontvoeging kon handhaven en dat deze later kon worden afgeboekt op het nieuwe pand. Het door X BV verhuurde pand vervulde zijn functie van pand in eigen gebruik slechts op grond van het bestaan van de fiscale eenheid. Wanneer men de fiscale eenheid zou wegdenken, had het pand voor X BV de functie van verhuurd pand gehad.

Hoewel het arrest betrekking heeft op de vervangingsreserve is het nog steeds van belang voor de herinvesteringsreserve, namelijk ten aanzien van bedrijfsmiddelen met een lange afschrijvingsduur. Het arrest laat onverlet dat er nog tal van factoren een rol spelen bij de vraag of sprake is van eenzelfde economische functie. Zo kan een vliegtuig niet worden vervangen door een fabriek of grond door een pand.

Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat een herinvesteringsreserve die ontstaat uit de vervreemding van een bedrijfsmiddel dat niet afschrijfbaar is of een lange afschrijvingsduur heeft, wel altijd kan worden afgeboekt op een bedrijfsmiddel dat een korte afschrijvingsduur kent. Dit betekent een verruiming ten opzichte van de vervangingsreserve.

Het laten vervallen van de eis van eenzelfde economische functie voor bedrijfsmiddelen met een lange afschrijvingsduur is budgettair niet haalbaar. De kosten van het vervallen van deze eis, de leden van de fractie van het CDA vragen hiernaar, liggen in de orde van grootte van € 1,9 miljard in het jaar van invoering. Daarbij worden de kosten deels gecompenseerd door lagere afschrijvingen in latere jaren doordat de herinvesteringsreserve kan worden afgeboekt op bedrijfsmiddelen waarbij dat voorheen niet mogelijk zou zijn. Als gevolg van het voorstel in het wetsvoorstel Werken aan winst¹ om de afschrijving op gebouwen te beperken (tot 100% van de WOZ-waarde op verhuurde panden en tot 50% van de WOZ-waarde op panden in eigen gebruik), zal deze compensatie zich overigens in mindere mate voordoen.

De leden van de fractie van de VVD vragen wat de argumenten zijn tegen afschaffing van de herinvesteringsreserve waarbij doorschuiving van de boekwinst alleen wordt toegestaan met toepassing van de «ruilarresten». Volgens de ruilarresten wordt bij ruil geen realisatie van boekwinst aangenomen. Bij toepassing van de ruilarresten moeten de aanschaffingskosten van het overgenomen bedrijfsmiddel worden gesteld op tenminste de boekwaarde van het overgedragen bedrijfsmiddel vermeerderd met de bijbetaling en de bijkomende kosten. In dit opzicht komen deze arresten dus overeen met de herinvesteringsreserve.

Als voorwaarde geldt dat sprake moet zijn van een bedrijfsmiddel van dezelfde aard, dat economisch dezelfde plaats in de onderneming inneemt als het afgestane bedrijfsmiddel. Deze eis komt overeen met de eis van eenzelfde economische functie zoals in principe (bij overheidsingrijpen gelden soepeler regels) geldt bij de herinvesteringsreserve voor bedrijfsmiddelen met een lange afschrijvingsduur. Afschaffing van de herinvesteringsreserve zou een beperking van de aanwendingsmogelijkheden van de gereserveerde boekwinst voor bedrijfsmiddelen met een korte afschrijvingsduur kunnen betekenen.

Verder zou de grondslag van de doorschuiffaciliteit bij staking van de onderneming door overheidsingrijpen worden beperkt aangezien die doorschuiffaciliteit ook ziet op de doorschuiving van herinvesteringsreserves.

Daarnaast kent de herinvesteringsreserve een termijn van drie jaar waarbinnen de herinvestering moet plaatsvinden. Op grond van de ruilarresten dient ruil in beginsel binnen het boekjaar plaats te vinden.

---

¹ Kamerstukken II, vergaderjaar 2005/06, 30 572, nr. 2.

Urencriterium

De leden van de fractie van het CDA hebben signalen opgevangen dat de gebruikelijkheidstoets voor het urencriterium ook samenwerkingsverbanden treft, bijvoorbeeld in de land- en tuinbouwsector, waarvoor deze niet is bedoeld. De leden van de fractie van de VVD informeren naar de motieven waarom de Belastingdienst zich met betrekking tot de gebruikelijkheidstoets in toenemende mate richt op bedrijven in de ambachtelijke en administratieve sector, de detailhandel en de horeca. Dit terwijl deze maatregel is bedoeld voor maatschappen in de medische sector waarbij de niet medisch onderlegde partner zich voornamelijk bezighield met representatieve taken. De leden van de fractie van de VVD vragen ook hoe vaak en in welke sectoren man en vrouw samen ondernemer zijn. Naar aanleiding van deze vragen zal eerst worden ingegaan op de achtergrond van de maatregel. Het urencriterium is van belang voor het recht op ondernemersaftrek. Zoals deze term al zegt, is deze aftrek bedoeld voor ondernemers. In dat kader is een extra voorwaarde opgenomen voor de situatie waarin de belastingplichtige deel uitmaakt van een samenwerkingsverband met een of meer met hem verbonden personen. De door de belastingplichtige verrichte werkzaamheden voor het samenwerkingsverband tellen in die situatie niet mee als deze hoofdzakelijk van ondersteunende aard zijn én het ongebruikelijk is dat een dergelijk samenwerkingsverband tussen niet-verbonden personen wordt aangegaan. In zakelijke verhoudingen zou de belastingplichtige dan ook niet als ondernemer kwalificeren. Deze voorwaarde wordt wel de gebruikelijkheidstoets genoemd.

Het past niet bij de ratio achter deze gebruikelijkheidstoets onderscheid te maken naar de sector waarin de belastingplichtige werkzaam is. Anders dan de leden van de VVD-fractie veronderstellen, heeft toenmalig staatssecretaris Vermeend ook niet toegezegd dat de werkzaamheden van de partners in samenwerkingsverbanden in de agrarische sector altijd als gelijkwaardig zullen worden aangemerkt. Wel heeft hij aangegeven dat in de agrarische sector doorgaans aan de gebruikelijkheidstoets zal worden voldaan omdat het veelal gaat om zakelijke overeenkomsten¹. Hetzelfde geldt voor de detailhandel en de horeca, zoals ook blijkt uit het Besluit van 9 november 2001². Ook bij deze sectoren maakt het voor de taakverdeling vaak geen verschil of de samenwerkende personen wel of niet zijn verbonden.

Het feit dat de ene branche meer aandacht krijgt dan de andere is overigens het gevolg van het verschil in compliance. Informatie daarover krijgt de Belastingdienst uit allerlei risicosignalen die de input vormen voor de risicoselectie. Als het al zo is dat de door de leden van de fractie van de VVD genoemde branches extra aandacht zouden krijgen, dan is dit daarvan de oorzaak.

In totaal zijn er bijna 600 000 personen die gebruik maken van de zelfstandigenaftrek. In bijna een kwart van de huishoudens met zelfstandigenaftrek maken beide partners gebruik van deze aftrek. Binnen deze laatste groep is 30% werkzaam in de landbouw en veeteelt, 20% in de detailhandel en 10% in de horeca.

Het EIM³ heeft onderzoek gedaan naar het effect van de invoering van de gebruikelijkheidstoets. Daartoe heeft het EIM op basis van een steekproef een selectie gemaakt van fiscale partners die beiden zelfstandigenaftrek opvoerden in 2000. Voor de overgrote meerderheid (ruim 90%) van deze koppels geldt dat zij ook in 2001 beiden nog steeds zelfstandigenaftrek opvoerden. Dat patroon loopt ook door in 2002. Hierbij wordt de opmerking gemaakt dat het ook kan gaan om partners die actief zijn in verschillende ondernemingen. Van de 7% van de koppels waarvan nog slechts één partner zelfstandigenaftrek opvoerde heeft geen enkel koppel in 2001 de meewerkaftrek gebruikt. Er is één waarneming van een koppel, op een totaal van ruim 900, dat in 2001 een reële arbeidsbeloning opvoerde. Van

¹ Kamerstukken II, 1999/2000, 26 727, nr. 80, blz. 22.

² Nr. CPP 2001/1419M.

³ EIM: Ondernemen makkelijker en leuker? Evaluatie zelfstandigenaftrek en enkele andere fiscale instrument gericht op ondernemerschap, nog te verschijnen.

alternatieve beloningsvormen is derhalve hoegenaamd geen gebruik gemaakt. Het niet meer opvoeren van de zelfstandigenaftrek door de partner lijkt dus een gevolg te zijn van het feit dat de partner geen werkzaamheden in een onderneming meer verrichtte, en niet van het gebruikelijkheids criterium. Binnen de groep van partners die allebei in 2000 zelfstandigenaftrek hadden, zijn de gevolgen van het gebruikelijkheids criterium kennelijk beperkt. In de praktijk zal derhalve, zoals beoogd, slechts in exceptionele situaties sprake zijn van een ongebruikelijk samenwerkingsverband. Dit spoort ook met de jurisprudentie op dit punt¹.

Fiscale oudedagsreserve (FOR)

De leden van de fractie van het CDA zijn van oordeel dat het, mede in het licht van het kabinetsbeleid om mensen langer in het arbeidsproces te houden, mogelijk zou moeten zijn om ook na je 65e jaar te blijven doteren aan de fiscale oudedagsreserve. Naar aanleiding hiervan kan worden opgemerkt dat de oudedagsreserve een maatregel is om zelfstandigen wat betreft de fiscale behandeling van hun oudedagsvoorziening vergelijkbaar behandelen met werknemers. Daarom ligt het voor de hand de regeling in de pas te laten lopen met de doorsnee pensioenregeling. Pas als meer in zijn algemeenheid de mogelijkheid voor de opbouw van pensioen na de 65-jarige leeftijd ook feitelijk wordt opengesteld, is er reden om ook de leeftijdsgrens in de FOR te heroverwegen. Ook dan blijft een leeftijdsgrens noodzakelijk om te voorkomen dat de dotatie aan de oudedagsreserve zou veranderen van fiscale begeleiding van een oudedagsvoorziening in een financieringsfaciliteit voor oudere ondernemers.

Genoemde leden merken op dat de keuze voor het al dan niet doteren aan de FOR vaak wordt gemaakt nadat de jaarstukken gereed zijn, op het moment dat de aangifte wordt gedaan en vragen of het mogelijk is dat de FOR weer uit de jaarrekening verdwijnt omdat het huidige systeem leidt tot een vicieuze cirkel en de juiste afhandeling nodeloos ingewikkeld maakt.

Om twee redenen is de oudedagsreserve in het kader van de herziening op de balans opgenomen. De eerste reden betrof het wettelijk mogelijk maken van dotatie aan de oudedagsreserve door buitenlandse belastingplichtigen met een onderneming in Nederland, en daarbij het lek dat ontstaan was door het Wielockx-arrest, te dichten. De tweede reden was dat de werkgroep Oort-II signaleerde dat veel ondernemers zich niet bewust waren van de fiscale claim die rustte op de oudedagsreserve. Door het opnemen van de oudedagsreserve op de balans is de fiscale claim die rust op de oudedagsreserve zichtbaar gemaakt. Ondernemers die gebruik maken van de regeling, beoordelen de regeling als goed en duidelijk. Bovendien geven zij aan zich bewust te zijn van de financiële claim. In de praktijk zal het opstellen van de jaarstukken en het doen van aangifte veelal samenlopen waardoor de keuze voor al dan niet doteren geen probleem zal vormen².

Naar aanleiding van de vraag van de leden van de fractie van de VVD aan te geven wat de nadelen zijn van het omzetten van de FOR in een algemene korting en welke andere alternatieven er zijn voor de FOR kan het volgende worden opgemerkt.

De oudedagsreserve dient ertoe om zelfstandigen wat betreft de fiscale behandeling van hun oudedagsvoorziening vergelijkbaar te behandelen met werknemers. De oudedagsreserve doet dit door de belastingheffing over 12% van de winst uit te stellen waardoor vermogen voor de oude dag kan worden gespaard én dit vermogen kan worden aangewend in de onderneming. Voor de dotatie aan de oudedagsreserve is ook de omvang van het ondernemingsvermogen relevant aangezien de oudedagsreserve

¹ Onder meer Hof Leeuwarden d.d. 19 november 2004, nr. 03/0876, V-N 2005/11.8 en Hof 's-Gravenhage 7 september 2005, nr. 04/2934, V-N 2006/5.10.

² Zie P. Kavelaars en B. F. Schuiver «Ondernemerschap in de inkomstenbelasting», TFO 2003.

niet als gevolg van dotatie hoger mag worden dan het ondernemingsvermogen.

De FOR is ook in het evaluatierapport ondernemingsregelingen geëvalueerd. Daarbij bleek dat de FOR met name wordt gebruikt door fulltime zelfstandigen, die geen werk in loondienst verrichten. Indien de FOR zou worden omgezet in een algemene korting, zou deze algemene korting substantieel lager moeten zijn dan de dotatie van 12% van de winst aan de oudedagsreserve. Hiervoor zijn verschillende redenen aan te geven. Het aantal belastingplichtigen dat doteert aan de oudedagsreserve is veel kleiner dan het aantal belastingplichtigen dat recht zal hebben op een algemene korting. Zo waren er in het jaar 2000 ruim 190 000 belastingplichtigen die aan de FOR doteerden terwijl er ca. 540 000 belastingplichtigen met zelfstandigenaftrek waren. Een andere oorzaak is dat een algemene korting een vorm van belastingafstel is terwijl dotatie aan de oudedagsreserve een vorm van belastinguitstel is. Het is ook denkbaar om de oudedagsreserve af te schaffen, ondernemers kunnen ook gebruik maken van het lijfrentepremieregime. Eventueel zou de opbrengst kunnen worden aangewend binnen de ondernemerssfeer door bij voorbeeld een aanpassing van de kleinschaligheidsinvesteringsaftrek. Duidelijk moge zijn dat dit gepaard zou gaan met verschuivingen binnen het MKB.

Bedrijfsoverdrachten

Hoewel de problematiek van de bedrijfsopvolging geen deel uitmaakt van de evaluatie van de Wet inkomstenbelasting 2001, vragen de leden van de CDA-fractie aandacht voor enkele aspecten die daarmee samenhangen. De leden van de CDA-fractie vinden dat de fiscale faciliteiten voor bedrijfsopvolging een erg verbrokkelde en onsamenhangende indruk maken. Het argument van het kabinet dat elke heffingswet een andere achtergrond en karakter heeft (doorschuif van de claim in de inkomstenbelasting en vrijstelling in de overdrachtsbelasting) en dat daarom in de overdrachtsbelasting een kleinere groep gebruik kan maken van de faciliteit dan in de inkomstenbelasting het geval is, kan deze leden niet overtuigen.

Wij betreuren het dat de eerder gegeven argumentatie de leden van de CDA-fractie niet kan overtuigen. Wij hechten veel waarde aan een gezond bedrijfsleven en de bedrijfsopvolging is daar onlosmakelijk mee verbonden. Bedrijfsopvolging heeft dan ook continu onze aandacht. In het Belastingplan 2006¹ is derhalve de faciliteit in de overdrachtsbelasting uitgebreid naar (pleeg)broers en (pleeg)zusters. Dat er wezenlijke verschillen in de inkomsten- en overdrachtsbelasting zitten kan echter niet uit het oog worden verloren. Hierbij speelt ook een rol dat een volledige uniformering van faciliteiten onder omstandigheden ook nadelig kan uitwerken. De eis die bij de doorschuiffaciliteit in de inkomstenbelasting geldt, dat men 36 maanden voorafgaand aan de overdracht als werknemer of medeondernemer in de over te nemen onderneming werkzaam moet zijn geweest zou dan ook gelden in de overdrachtsbelasting. Voor de groep van bedrijfsopvolgers die op dit moment onder de huidige vrijstelling van artikel 15, eerste lid, onderdeel b, van de Wet belastingen van rechtsverkeer vallen kan dit een inperking betekenen. Gelet op de recentelijk gedane uitbreiding en de wezenlijke verschillen in beide heffingswetten, achten wij de discrepanties niet dusdanig zwaarwegend dat aanpassing nodig is.

De leden van de fractie van het CDA brengen naar voren dat de belangrijkste problematiek waar een overnemer bij bedrijfsoverdrachten tegen aanloopt, de financiering is. Zij vragen of wij nog gedachten hebben over de wijze waarop wij deze jonge ondernemers op dit punt tegemoet zouden kunnen komen. Het kabinet erkent dat – hoewel het vinden van de

¹ Wet van 15 december 2005, houdende wijziging van enkele belastingwetten (Belastingplan 2006), Stb. 683.

koper veelal het grootste probleem zal zijn – in bepaalde situaties ook de financiering een knelpunt kan zijn. In de bestaande en in voorbereiding zijnde financieringsinstrumenten¹ voor het MKB vormen bedrijfsoverdrachten daarom een wezenlijk element. In de borgstellingsregeling voor het MKB (BBMKB), gericht op bankkredieten tot € 2 mln., beslaan bedrijfs-overdrachten een aanzienlijk deel van de verstrekte borgstellingen, terwijl in de voorbereiding van de groeifaciliteit voor risicokapitaal tot € 5 mln. voor het MKB, bedrijfs-overdrachten een belangrijke doelgroep vormen. Ook de doorschuiffaciliteit voor mede-ondernemers en werknemers in de inkomstenbelasting kan in dit kader worden gezien. Door toepassing van de doorschuiffaciliteit zal de overdrachtprijs immers veelal lager zijn. Daarnaast is door het amendement Van Vroonhoven-Kok bij bedrijfs-overdracht een uitstelfaciliteit van toepassing². Het kabinet is van mening dat hiermee voldoende tegemoet wordt gekomen aan mogelijke financieringsknelpunten.

Daarnaast vragen genoemde leden of het niet een idee zou zijn om te bekijken of de bestaande durfkapitaalregelingen niet effectiever kunnen worden ingezet.

Om het aanbod van durfkapitaal voor startende ondernemingen te verruimen is in 1996 de Tante Agaathregeling (ook durfkapitaalregeling genoemd) ingesteld. Met deze fiscale faciliteit wordt het voor particulieren – waaronder ook degenen die een bedrijf overdragen – fiscaal aantrekkelijker gemaakt om kapitaal ter beschikking te stellen aan startende ondernemingen. Deze faciliteit is in 2005³ geëvalueerd en op 8 maart 2006 tijdens een algemeen overleg met uw kamer besproken.

Eén van de conclusies van deze evaluatie was dat de directe variant bij circa 40% van de ondernemers een hefboomwerking heeft. Dat wil zeggen dat de achtergestelde leningen ertoe leiden dat ook andere financiers, zoals banken over de streep worden getrokken. Dit is een zeer positief effect van de Tante Agaathregeling. Wel is gebleken dat de regeling effectiever is voor starters die een geheel nieuw bedrijf beginnen dan voor starters die een bestaand bedrijf overnemen. Wij vinden echter beide categorieën belangrijk. In de nabije toekomst is een groot aantal bedrijfs-overnames te verwachten. Met name de zogenaamde babyboom generatie staat op het punt om hun ondernemingen over te dragen. Wij vinden het belangrijk dat een faciliteit als de Tante Agaathregeling ook bijdraagt aan de financiering van deze ondernemingen en daarmee de overdracht versoepelt.

Er zijn uit de evaluatie verder geen grote knelpunten naar voren gekomen met betrekking tot de directe variant. Zoals met uw Kamer besproken, zal de regeling dan ook in de huidige vorm gecontinueerd worden.

Ook de toepassing van de faciliteit van doorschuiven bij overheidsinstellingen en de melding in Brussel van de verschillende regelingen geven de leden van de fractie van het CDA aanleiding om vragen te stellen. Welke actie heeft het kabinet genomen om goedkeuring te bewerkstelligen en wat zijn zij voornemens te doen nu goedkeuring er nog steeds niet is, zo willen deze leden weten. Met betrekking tot het dossier van de fiscale doorschuiffaciliteit is indertijd besloten om één onderdeel van deze faciliteit bij wijze van pilot aan te melden bij de Europese Commissie. Dit betreft de toepassing van deze faciliteit op de situaties bedoeld in de Regeling beëindiging veehouderijtakken. Reden daarvoor was dat het hier een gecompliceerde regeling betreft, waarbij twijfel bestond of deze regeling als staatssteun moet worden aangemerkt. Het aanmelden van meerdere regelingen tegelijk zou deze situatie nog gecompliceerder hebben gemaakt. De melding is in handen van het eerstverantwoordelijke ministerie, in casu het ministerie van LNV. Op 25 januari 2006 heeft de Europese Commissie de toepassing van de fiscale faciliteit op de Regeling beëindiging veehouderijtakken aangemerkt als een geoorloofde staatssteun-

¹ Kamerstukken II, 2005–2006, 29 826, nr. 17.

² Invorderingswet 1990, artikel 25, achttiende lid.

³ Kamerstukken II, 2005–2006, 30 300, nr. 56 en 57.

maatregel. Deze toepassing kan dan ook op korte termijn worden geëffectueerd. Ook voor de overige toepassingen zullen de Brusselse procedures zo spoedig mogelijk worden afgewikkeld.

Resultaat uit overige werkzaamheden (ROW)

De leden van de fractie van het CDA informeren naar de reden van de doelstelling om zoveel mogelijk belastingplichtigen gebruik te laten maken van de opting-in regeling.

Deze reden is niet gelegen in de bedoeling om de toepassing van het ROW-regime onaantrekkelijk te maken. Doelstelling van de verruiming van de opting-in mogelijkheid, die heeft plaatsgevonden bij de invoering van het ROW-regime, was het opteren voor het loonbelastingregime voor een groter aantal belastingplichtigen mogelijk te maken. Op deze wijze wordt aan belastingplichtigen een alternatief geboden voor de administratieve lasten die toepassing van het ROW-regime met zich zou kunnen brengen. De fictieve dienstbetrekking leidt immers tot eenvoud; de inhoudingsplichtige draagt zorg voor de afdracht van loonbelasting en de belastingplichtige krijgt mogelijk recht op onbelaste vergoedingen en verstrekkingen. Ook voor de opdrachtgever kunnen er voordelen voortvloeien uit de opting-in regeling. Daarnaast leidt de opting-in regeling voor de Belastingdienst tot een lagere inzet van beoordelingscapaciteit. Deze voordelen zijn reden geweest om de opting-in regeling binnen het bereik van een groter aantal belastingplichtigen te brengen. Dit neemt echter niet weg dat de opting-in regeling voor de belastingplichtige en zijn opdrachtgever nog steeds naar keuze kan worden toegepast.

Terbeschikkingstellingsregeling (TBS)

Onder verwijzing naar de in de evaluatie genoemde maatregelen ter verdere stroomlijning van de terbeschikkingstellingregeling vragen de leden van de fractie van het CDA of de TBS-regeling niet beperkt zou kunnen blijven tot de (on)gehuwde (geregistreerde) partners en de minderjarige kinderen van de ondernemer respectievelijk de aanmerkelijk-belanghouder.

De terbeschikkingstellingsregeling is primair van toepassing op de door deze leden genoemde (zeer) beperkte familiegroep. Alleen indien de terbeschikkingstellingregeling kennelijk is gericht op het behalen van onwenselijke fiscale voordelen, is de regeling van de terbeschikkingstelling – bij wijze van uitzondering – van toepassing binnen een ruimere groep van verwanten. Met de dynamische norm van de maatschappelijk ongebruikelijke terbeschikkingstelling wordt oneigenlijk gebruik, bijvoorbeeld opzetjes waarbij personen betrokken zijn die net buiten de beperkte familiegroep vallen – te denken valt aan meerderjarige kinderen – tegen gegaan. De indruk bestaat dat hiermee constructies die leiden tot ongewenste belastingarbitrage effectief worden tegengegaan.

Situaties waarin echter geen sprake is van oneigenlijk gebruik, zoals in het kader van bedrijfsopvolgingen in het MKB, of in geval van gefaciliteerde Agaathleningen tussen ouders en kinderen, worden door de regeling *niet* getroffen. Met deze methodiek is het toepassingsbereik van de regeling zodanig beperkt dat deze alleen geldt voor de gevallen waarin dat – gezien de uitgangspunten – nodig is. Gelet het bescheiden aantal aan de Belastingdienst voorgelegde rechtsvragen lijkt de praktijk met deze norm uit de voeten te kunnen.

Zoals gezegd bestaat de indruk dat hiermee constructies die leiden tot ongewenste belastingarbitrage effectief worden tegengegaan. Dit laatste ook in antwoord op de vraag van deze leden in hoeveel gevallen box-shopping is voorkomen.

Voortvloeiend uit de evaluatie is een aantal maatregelen ter verdere stroomlijning van de terbeschikkingstellingsregeling aangekondigd. Ook is in het evaluatierapport een onderzoek aangekondigd naar een signaal dat naar voren kwam uit de enquête die in het kader van deze evaluatie is uitgevoerd onder belastingadviseurs. De leden van de fractie van de VVD vragen hiernaar. In verband hiermee kan het volgende worden opgemerkt. Uit genoemde enquête kwam naar voren dat ca. 65 (22%) van de 300 geënquêteerde belastingadviseurs het eens was met de stelling dat de terbeschikkingstellingsregeling een zakelijke bedrijfsopzet in de weg zou staan. Het nadere onderzoek was nodig omdat wij dit signaal niet goed konden duiden. Ter uitvoering hiervan is navraag gedaan bij een zestal gespecialiseerde belastingadviseurs verbonden aan verschillende belastingadviesbureaus¹. In zijn algemeenheid wordt de stelling dat de terbeschikkingstellingregeling een zakelijke bedrijfsopzet in de weg staat door de meeste respondenten niet onderschreven. Wel wordt een aantal elementen in de regeling benoemd die in de praktijk als knelpunt worden ervaren. Hierbij is gewezen op het ontbreken van ondernemingsgerelateerde faciliteiten, waaronder de herinvesteringsreserve (HIR) en de landbouwwijziging. Verder is gewezen op het ontbreken van faciliteiten in de overdrachtsbelasting en de successiewet voor ter beschikking gestelde vermogensbestanddelen. Ten slotte is gewezen op de gevolgen van het huwelijksvermogensrecht binnen de terbeschikkingstellingsregeling.

Uit dit oriënterende onderzoek concluderen wij dat het uit de oorspronkelijke enquête opgekomen signaal inhoudelijk geen nieuwe gezichtspunten heeft opgeleverd. Tegelijkertijd zijn de punten die ook in dit nadere onderzoek naar voren zijn gekomen wel belangrijke signalen in het kader van deze evaluatie. Het merendeel van de punten is overigens in het kader van de evaluatie reeds eerder aan de orde geweest. Zo is ten aanzien van ter beschikking gesteld vermogen in relatie tot andere belastingwetten, bijvoorbeeld de Successiewet 1956 en de Wet op belastingen van rechtsverkeer (ter zake van de overdrachtsbelasting), opgemerkt dat TBS-vermogen niet gelijk gesteld kan worden met ondernemingsvermogen, waardoor de in deze wetten geldende ondernemingsgerelateerde faciliteiten niet van toepassing zijn op het ter beschikking gestelde vermogen. Feitelijk wijkt dit punt nauwelijks af van de toekenning van ondernemingsfaciliteiten (bijvoorbeeld de herinvesteringsreserve) ten aanzien van een ter beschikking gesteld vermogensbestanddeel. Dit punt is hierboven al nader bezien. Op deze plaats zij daarom korthedshalve verwezen naar hetgeen hierover hiervoor is opgemerkt.

Verder kan worden opgemerkt dat de uitwerking van het huwelijksvermogensrecht en de terbeschikkingstellingsregeling een punt betreft dat verheldering behoeft, in het evaluatierapport is dit ook onderkend. Zoals in het evaluatierapport aangegeven, zal dit punt dan ook worden meegenomen in de aangekondigde maatregelen ter verdere stroomlijning van de terbeschikkingstellingsregeling.

De leden van de fractie van de VVD stellen een aantal wijzigingen voor van de TBS-regeling. Als eerste wordt genoemd een beperking van de TBS-regeling tot 33% aandeelhouders. Zoals opgemerkt in de brief van 7 april 2006 heeft op verzoek van de Eerste Kamer² een integrale heroverweging van de terbeschikkingstellingsregeling plaats gehad waarbij grondig naar vorm, inhoud en reikwijdte van de regeling is gekeken. De door deze leden bedoelde variant is daarbij uitvoerig aan de orde geweest. Daarbij is opgemerkt dat een criterium dat uitgaat van een hoger belang als het ware zowel voor «grote» als «kleine» AB-houders een optioneel stelsel creëert. Enerzijds kan een hoge drempel door een grote AB-houder relatief eenvoudig worden omzeild door versnippering van de

---

¹ Berk, Deloitte, Ernst&Young, Gibo groep, KPMG Meijburg, PricewaterhouseCoopers.

² Motie van het lid Rensema c.s., Kamerstukken I, 1999/2000, 26 727 en 26 728, nr. 202d.

aandelen over de leden van de samenwerkende groep of door het plaatsen van preferente aandelen bij een financiële instelling. Anderzijds zou de houder van een «klein» AB met een belang van 20% die wel onder de regeling wil vallen, ervoor kunnen kiezen zijn belang onder te brengen in een personal holding. Alsdan ontstaat een 100%-belang waardoor hij alsnog onder de regeling zou vallen. Dit effect is één van de argumenten geweest waarom met ingang van 1 januari 1997 is gekozen voor een 5%-criterium in het AB-regime. Met het genoemde criterium van 33% zou zodoende de klok – voor wat betreft TBS-regeling – weer worden teruggedraaid, hetgeen veel verder strekkende gevolgen heeft dan het wegnemen van een knelpunt. Immers, hierdoor ontstaat een optioneel stelsel waarin ondernemers in zekere zin zelf kunnen kiezen of zij met hun overige vermogen onder box 3 willen vallen of onder de vermogenswinstbelasting in box 1. Dit zou leiden tot arbitrageprocessen en voortdurende geschillen rondom waarderingsskwesaties van structureel verliesgevende activiteiten die in de terbeschikkingstellingsregeling (kunnen) worden gebracht. Verder bestaat de indruk dat toepassing van de TBS-regeling bij houders van een klein AB slechts in beperkte mate voorkomt. Indien de grens zou worden opgetrokken naar 33%, zou in een veel groter aantal gevallen discussies ontstaan. De regeling zou daardoor juist conflictgevoeliger worden, en – zoals hiervoor uiteengezet – oneigenlijk gebruik uitlokken.

Vervolgens noemen deze leden de mogelijkheid van de invoering van een investeringsaftrek en een herinvesteringsreserve.

Door de genoemde ondernemingsfaciliteiten van toepassing te laten zijn op een terbeschikkingstelling wordt voorbij gegaan aan het doel van deze faciliteiten. Bovendien zorgt de toepassing van deze faciliteiten op een terbeschikkingstelling niet voor de gewenste allocatie van vermogensbestanddelen conform hun economische werkelijkheid. Immers, de ondernemingsfaciliteiten zijn gericht op de continuïteit of uitbreiding van de onderneming als duurzame organisatie van kapitaal en arbeid. Bij personen die resultaat uit overige werkzaamheden genieten is nou juist geen sprake van een dergelijke organisatie. Als dat wel het geval was, zouden deze personen winst uit onderneming genieten en in aanmerking komen voor de faciliteiten of zouden de desbetreffende vermogensbestanddelen tot het vermogen van de aanmerkelijkbelangvennootschap behoren.

Wel merk ik op dat op een terbeschikkingstelling de ruilarresten van toepassing kunnen zijn. In het besluit van 27 april 2005¹ is dit recent nogmaals bevestigd. Indien een vermogensbestanddeel geruild wordt tegen een ander vermogensbestanddeel, waarna sprake blijft van een vergelijkbare werkzaamheid, hoeft niet afgerekend te worden over de gerealiseerde boekwinst. De fiscale voordelen die volgen uit een herinvesteringsreserve zijn zodoende voor een belangrijk gedeelte van toepassing op een ter beschikking gesteld vermogensbestanddeel.

Ten slotte wijzen deze leden op de mogelijkheid van het invoeren van verliesverrekening zoals bij IB-winst en in de vennootschapsbelasting. Naar ik aanneem doelen deze leden hierbij op het feit dat dergelijke verliezen thans onbeperkt voorwaarts verrekenbaar zijn, terwijl reguliere verliezen uit werk en woning (box 1), zoals verliezen die samenhangen met de terbeschikkingstellingsregeling, thans worden verrekend met de inkomsten uit werk en woning van de drie voorafgaande en acht volgende kalenderjaren. Opgemerkt kan worden dat in het kader van de uitwerking van de nota «Werken aan winst; naar een laag tarief en een brede grondslag» het voornemen bestaat om binnen box 1 te komen tot één termijn voor verliesverrekening. Voorgesteld wordt om verliezen te verrekenen met inkomsten uit werk en woning van drie voorafgaande en negen

---

¹ 27 april 2005, CPP2005/1041M.

volgende kalenderjaren. Het door deze leden gesignaleerde onderscheid komt hiermee derhalve te vervallen.

Vereenvoudiging van de herinvesteringsreserve (HIR)

Zie hierboven onder de kop «Herinvesteringsreserve».

Persoonsgebonden aftrek ook verrekenen met inkomen uit het verleden

De leden van de fractie van de VVD waarom de persoonsgebonden aftrek voorzover die niet verrekend kan worden in het jaar zelf, alleen verrekend kan worden met inkomens van toekomstige jaren en niet met inkomens van voorafgaande jaren. Deze kwestie is ook bij de Belastingherziening 2001 aan de orde gekomen¹. Door verrekening van de persoonsgebonden aftrek, als niet-box gebonden aftrek, met inkomens van de verschillende boxen in voorafgaande jaren mogelijk te maken, zou cumulatie kunnen optreden met de achterwaartse verliesverrekening van verliezen van de boxen 1 en 2. Voor die gevallen zou moeten worden bepaald welke regeling voorrang heeft. Het ligt voor de hand dat de verrekening van verliezen van de boxen 1 en 2 voorrang zou moeten hebben boven de verrekening van de persoonsgebonden aftrek en de verrekening van de verliezen van box 1 boven de verliezen van box 2. Dit zou de volgende consequenties hebben. Een belastingplichtige heeft in 2005 een over dat jaar niet verrekenbare persoonsgebonden aftrek van € 5000. Deze wordt achterwaarts verrekend met het box 1-inkomen van het jaar 2003 ad € 10 000. Vervolgens heeft deze belastingplichtige in 2006 een verlies van box 1 ad € 10 000. Op grond van de voorrangsregel moet de verrekening van de persoonsgebonden aftrek uit 2005 met het box 1-inkomen over het jaar 2003 worden teruggenomen. Vervolgens vindt verrekening van het box 1-verlies uit 2006 ad € 10 000 met het box 1-inkomen van 2003 ad eveneens € 10 000 plaats. De verrekening van de persoonsgebonden aftrek kan vervolgens met inkomen van box 2 in het jaar 2003 of met inkomen van de boxen 1 en 2 in het jaar 2004 plaatsvinden. Dit voorbeeld laat zien dat achterwaartse verrekening van de persoonsgebonden aftrek tot een verdere complicering van de verliesverrekeningsproblematiek zou leiden. Het is niet wenselijk om alleen ten behoeve van een beperkt liquiditeitsvoordeel een uitvoeringstechnisch wel zeer ingewikkelde regeling te creëren.

Tarieven

De leden van de fractie van het CDA vragen om een uitsplitsing van de belastingschijven naar aantallen en bedragen. In tabel 3 treft u de opbouw van de bruto en netto te betalen belasting per schijf.

---

¹ Kamerstukken II, 1999/2000, 26 727, nr. 7, blz. 97.

Tabel 3 Onderverdeling belastingen en premies volksverzekeringen naar schijf (raming 2005)

Schijf	aantal individuele belastingplichtigen naar hoogste schijf	idem in % van totaal	Belastbaar bedrag per schijf (€ mln)	idem in % van totaal	Bruto opbrengst (€ mln)	idem in % van totaal
Geen schijf (= verlies)	161 786	1%	- 1 748	- 1%	0	0%
schijf 1 (16,50% of 34,40%)	5 548 578	46%	158 656	61%	50 223	54%
schijf 2 (24,05% of 41,95%)	3 895 815	32%	59 974	23%	23 513	25%
schijf 3 (42%)	2 030 358	17%	26 774	10%	11 245	12%
schijf 4 (52%)	552 711	5%	15 583	6%	8 103	9%
Totaal = bruto box 1 vv belastingen vv premies volksverzekeringen	12 189 248	100%	259 239	100%	93 084 28 016 65 068	100%
	Aantal belastingplichtigen					
Box 2 (bruto opbrengst)	37 918		8 267		2 067	
Box 3 (bruto opbrengst)	1 725 504		8 009		2 403	
Totaal bruto opbrengst box 1, 2 en 3					97 553	
Heffingskortingen					-/- 31 221	
Netto opbrengst IB/LB premies volksverzekeringen					66 332	

Het verschil tussen het gecombineerde belasting- en premietarief in de tweede schijf en het belastingtarief in de derde schijf bedraagt in 2006 0,55%-punt en bedroeg in 2005 0,05%-punt. De reden van dit geringe verschil – de leden van de fractie van het CDA vragen daarnaar – ligt in de opbouw van het gecombineerde tarief in de tweede schijf. Het tarief in de eerste en tweede schijf bestaat behalve uit belastingen ook uit premies voor de volksverzekeringen AOW, ANW en AWBZ. Hierdoor verschillen de tarieven in die twee schijven ook tussen personen ouder en jonger dan 65 jaar. (Voor personen ouder dan 65 jaar is het verschil tussen het tarief in de tweede en in de derde schijf 18,45%-punt). Het kabinetsbeleid is er in de afgelopen jaren op gericht geweest om de overheidsfinanciën, ondanks de economische tegenwind, op orde te houden. In dat kader zijn in 2004 en 2005 de lasten verzwaard, waarbij wel altijd rekening is gehouden met een evenwichtige koopkrachtontwikkeling. Hierdoor is er in 2006 ruimte ontstaan voor lastenverlichting, met als onderdeel een daling van het gecombineerde belasting- en premietarief 2e schijf met 0,5% zodat de middeninkomens meeprofiteren van de economische opgang.

Gebruikloonregeling (fictief loon)

De leden van de fractie van de VVD vragen wat de gevolgen zouden zijn indien de gebruikelijkloonregeling zodanig wordt gewijzigd dat voor de toepassing daarvan een bedrag wordt opgenomen van € 38 000 dan wel het maximum van de tweede schijf (€ 30 631). Het huidige systeem wordt dan gehandhaafd maar zonder de bepaling dat een DGA een salaris moet hebben van ten minste 70% van het voor een dergelijke functie gebruikelijke salaris dan wel het salaris van zijn bestbetaalde werknemer. Alleen indien de vennootschap structureel onvoldoende winst maakt om dat te kunnen betalen, wordt een lager bedrag toegestaan. Kan, zo vragen deze leden, oneigenlijk gebruik van inkomensafhankelijke regelingen aldus niet eenvoudig worden bestreden?

Om deze vragen te kunnen beantwoorden is het goed de doelen te memoreren van de gebruikelijkloonregeling die, zoals ik hierna zal toelichten, in de praktijk overigens doorgaans niet tot problemen leidt. Deze doelen zijn:

1. de regeling voorkomt dat een DGA gebruik maakt van inkomensafhankelijke regelingen die niet tevens vermogensafhankelijk zijn;
2. zij verzekert dat een DGA premie volksverzekeringen is verschuldigd;
3. zij biedt een tegenwicht aan de inherente druk om de belastingheffing bij de DGA over nettowinsten uit te stellen.

Indien de gebruikelijkloonregeling in genoemde zin zou worden aangepast, wordt het in bepaalde gevallen gemakkelijker om een lager loon toe te kennen dan onder de huidige regeling. In dat geval wordt maar gedeeltelijk tegemoetgekomen aan de hiervoor met 1 en 2 aangeduide doelen. Door aftrekposten (zoals negatieve inkomsten uit eigen woning en uitgaven voor inkomensvoorzieningen) kan het fiscale inkomen van DGA's zo laag worden dat zij toch een oneigenlijk gebruik van inkomensafhankelijke regelingen maken en dat de grondslag voor de premie volksverzekeringen wordt uitgehold. Het hiervoor als derde genoemde doel zou dan in het geheel niet worden gerealiseerd. Door een onzakelijk handelen – het afzien van een in zakelijke verhoudingen passende arbeidsbeloning – kan dan langdurig belastinguitstel worden bereikt. Dergelijke gevolgen zijn niet gewenst.

Hieraan doet niet af dat, zoals genoemde leden terecht opmerken, de vermogensbelasting bij de Belastingherziening 2001 is afgeschaft waardoor DGA's door het afzien van salaris thans individueel fiscaal minder grote voordelen kunnen behalen dan toen de gebruikelijkloonregeling is ingevoerd.

Naar aanleiding van de vraag of met de genoemde wijziging niet moeilijke discussies met de inspecteur over de hoogte van het fictieve loon worden voorkomen, merk ik op dat dergelijke discussies slechts bij uitzondering plaatsvinden. Een belangrijke reden hiervoor is dat de gebruikelijkloonregeling bij lonen van meer dan (met ingang van 1 januari 2006) € 39 000 een doelmatigheidsmarge heeft van 30%. Dit betekent dat de inspecteur, tenzij het loon van de DGA lager is dan het loon van een andere werknemer van de BV, pas tot correctie overgaat als het feitelijke loon minder dan 70% bedraagt dan het bij de dienstbetrekking gebruikelijke loon. Daarmee heeft de praktijk een zeer ruime marge die meestal voorkomt dat het gebruikelijke loon moet worden vastgesteld.

De leden van de fractie van de VVD vragen tevens naar de budgettaire consequenties van een dergelijke wijziging. Deze consequenties zijn in sterke mate afhankelijk van het gedrag van de DGA's. Indien alle DGA's hun loon zouden verlagen tot de bedragen die genoemde leden suggereren, dan kan de directe derving in de loonbelasting oplopen tot ongeveer € 1 miljard bij een bedrag van € 38 000 en ongeveer € 1,3 miljard bij een bedrag van € 30 631. Daar staat tegenover dat de opbrengst van de vennootschapsbelasting zal toenemen met ongeveer de helft van die bedragen. Op de (ingehouden) extra winst ontstaat bovendien een (latente) claim in box 2.

De gebruikelijkloonregeling leidt in de meeste gevallen niet tot veel administratieve lasten. De gevolgen van een wijziging, waar de leden van de fractie van de VVD naar vragen, zullen dus beperkt zijn. De regeling zorgt ervoor dat vrijwel alle DGA's voor uitbetaling van een dusdanig loon kiezen dat een correctie met fictief loon – en de extra administratieve lasten die daaraan zouden zijn verbonden – niet aan de orde komt. Degenen die hun salaris om fiscale redenen ongebruikelijk laag willen vaststellen, krijgen echter te maken met weerwerk van de inspecteur en ik sluit niet uit dat de daaraan verbonden irritatie zich vertaalt in klachten over de administratieve lasten. Deze zijn echter inherent aan een antimisbruikbepaling.

De leden van de fractie van de VVD vragen in te gaan op een artikel van G. W. B. van Westen in NTFR 2006/683. Van Westen stelt voor de gebruikelijkloonregeling af te schaffen. Dat betekent het volledig prijsgeven van de doelen van de gebruikelijkloonregeling. Wij wijzen dit voorstel af. De wetgever legaliseert dan ontgaansmogelijkheden, hetgeen onvermijdelijk leidt tot een ondermijning van de belastingmoraal van de belastingplichtigen die deze voordelen niet kunnen behalen.

Stakingswinst

De leden van de fractie van de VVD vragen wat het budgettaire beslag zou zijn van invoering van een bijzonder tarief voor stakingswinst van bijvoorbeeld 35%. De budgettaire derving gemoeid met een bijzonder tarief van 35% voor stakingswinst bedraagt ongeveer € 75 miljoen structureel per jaar.

Zij vragen tevens hoe vaak gebruik is gemaakt van de mogelijkheid om over een periode van tien jaar renteloos uitstel van betaling te verkrijgen over vrijgevallen overlijdenswinst en wat het budgettaire beslag van deze faciliteit is. Het is tot onze spijt niet mogelijk gebleken om binnen de tijd van de opstelling van deze nota naar aanleiding van het verslag de gevraagde gegevens te verkrijgen.

Kostenaftrek

De leden van de fractie van de VVD vragen naar de rechtvaardiging van de asymmetrische behandeling van enerzijds arbeidskosten die een werknemer zelf draagt en anderzijds arbeidskosten die door de werkgever worden vergoed. Aan de keuze voor het verschil in behandeling liggen de conflictgevoeligheid van de aftrek van arbeidskosten en de daardoor opgeroepen uitvoeringsproblemen ten grondslag. Hierbij dient ook te worden bedacht dat het verschil in behandeling mede samenhangt met niet uit de wet voortvloeiende verschillen in arbeidsvoorwaarden. Naar het oordeel van het kabinet ligt het op de weg van werkgevers om de noodzakelijke door hun werknemers in verband met hun dienstbetrekking te maken kosten te vergoeden.

Vermeldenswaard is nog dat de Hoge Raad heeft geoordeeld dat deze uitgangspunten in redelijkheid mochten worden gehanteerd¹.

Over het budgettaire effect van de aftrek van arbeidskosten die een werknemer zelf draagt, zijn geen gegevens beschikbaar. Ervan uitgaande dat de arbeidskosten aftrekbaar zouden worden voorzover zij uitgaan boven het equivalent van de arbeidskorting, ligt het wel in de lijn der verwachting dat de kosten lager zullen zijn dan de destijds verantwoorde opbrengst (€ 432 mln.) van de afschaffing van de aftrekbaarheid. De arbeidskorting is in de afgelopen jaren immers flink verhoogd.

Procedureel/verhouding met de Belastingdienst

De leden van de fractie van de VVD informeren naar de mogelijkheid van een automatische toekenning van uitstel tot 31 december voor IB-ondernemers en BV's, welke in het voorafgaande jaar reeds meeliepen in een becon-uitstelregeling. Het door genoemde leden gevraagde automatische uitstel stuit bij ons op bezwaren. In de uitstelregeling voor belastingconsulenten (de beconregeling) moet een belastingconsulent namens zijn cliënt(en) jaarlijks uitstel van het indienen van de IB- of VPB-aangifte vragen. Het vragen van uitstel betekent dus geen administratieve last voor de ondernemer. Het automatisch verlenen van uitstel zou niet stroken met het in de wet vastgelegde uitgangspunt dat bij aanslagbelastingen alleen uitstel kan worden verleend indien de belastingplichtige daarom verzoekt.

---

¹ Arrest van 8 juli 2005, nr. 39 870, onder meer gepubliceerd in BNB 2005/310.

Een jaarlijks verzoek is temeer nodig omdat ondernemers kunnen wisselen van belastingconsulent.

Er is ook een andere omstandigheid die zich verzet tegen het automatisch verlenen van uitstel in de door vragenstellers beoogde zin. De beconregeling is totstandgekomen in nauw overleg met de koepelorganisaties van belastingconsulenten en accountants. Eén van de doelstellingen van de huidige beconregeling is het bereiken van een gelijkmatige spreiding van aangiften over het jaar. Dit gebeurt door het verdelen van de in te leveren IB- en VPB-aangiften in tien porties. Deze spreiding is van belang voor de logistieke processen van zowel de belastingconsulenten als de Belastingdienst. Het verschuiven van de uiterste inleverdatum van ondernemersaangiften van 1 april (IB) resp. 1 juni (VPB) naar 31 december van het jaar zou naar verwachting opnieuw leiden tot een massale aangiftestroom op één moment in het jaar.

Overigens is het zo dat ondernemers en BV's die in een bepaald jaar meelopen in een becon-uitstelregeling er in het algemeen wel op kunnen rekenen dat zij ook in volgende jaren in die uitstelregeling zullen vallen.